Providentia

ÅRSREDOVISNING 1988

Providentia

Förvaltnings AB Providentia, Arsenalsgatan 8C, Box 16174, 103 24 Stockholm
Telefon 08-23 37 90, Telex 17990 INVEST S

Innehåll

Inledning
1988 i korthet ____ 1
Providentia under 1988 ____ 3

VD-kommentar
Ägarroll i utveckling ____ 4
Providentias ägande ____ 5

Styrelseledamöter i samtal
Hur stärka svensk industri? ____ 6

De tio största aktieinnehaven ____ 11

Providentiaaktien
Providentiaaktien ____ 16
Börsportföljens profil ____ 20
Substansvärdet ____ 21
Tio år i sammandrag ____ 22
Inflationsrensade nyckeltal ____ 23

Konjunktur- och börsöversikt ____ 24

Verksamheten
Aktieförvaltning ____ 28
Värdepappershandel ____ 30
Bank- och finansverksamhet ____ 32
Övrig verksamhet ____ 34

Årsredovisning 1988
Förvaltningsberättelse ____ 37
Moderbolagets resultaträkning ____ 38
Moderbolagets balansräkning ____ 39
Gruppens resultaträkning ____ 40
Gruppens balansräkning ____ 41
Aktieinnehav ____ 42
Finansieringsanalyser ____ 44
Bokslutskommentarer ____ 45
Revisionsberättelse ____ 46

Styrelse
Styrelse och revisorer ____ 48
Providentiagruppens struktur ____ 50
Styrelse och VD i dotter- och intressebolag ____ 51

Bolagsstämma

Ordinarie bolagsstämma hålls tisdagen den 9 maj 1989 kl. 17.30 på Grand Hôtel Royal, Vinterträdgården, Stallgatan 4, Stockholm.

För att få deltaga i förhandlingarna på stämman ska aktieägare dels vara införd i aktieboken som förs av Värdepapperscentralen VPC AB senast fredagen den 28 april 1989, dels anmäla sig senast fredagen den 5 maj 1989, kl. 15.00 till styrelsen under adress: Förvaltnings AB Providentia, Box 16174, 103 24 Stockholm eller per telefon 08/23 37 90.

Aktieägare, som genom banks notariatavdelning eller enskild fondhandlare låtit förvaltarregistrera sina aktier, måste tillfälligt inregistrera aktierna i eget namn för att kunna utöva rösträtt på bolagsstämman. Sådan inregistrering ska vara verkställd senast fredagen den 28 april 1989.

Utdelning
Som avstämningsdag föreslås fredagen den 12 maj 1989. Om bolagsstämman beslutar i enlighet med förslaget, beräknas utdelningen sändas ut genom VPCs försorg måndagen den 22 maj 1989.

Informationstillfällen
Förvaltnings AB Providentia lämnar årligen följande information:
Bokslutskommuniké – februari
Årsredovisning – senare hälften av april
Bolagsstämmokommuniké – maj
Delårsrapport – oktober

Omslaget är fotograferat av Stig Göran Nilsson på ABB Traction i Västerås. Motivet är den nya spårvagn, som levereras till Istanbul under våren 1989.

Börsportföljen ökade till 8.702 Mkr

Moderbolagets mottagna utdelningar ökade med 24% till 247 Mkr.

Utdelningen för 1988 föreslås bli höjd till 6:75 kr per aktie (5:50). Därmed skulle Providentias utdelningstillväxt de senaste tio åren bli 18% per år.

Marknadsvärdet av moderbolagets börsportfölj, justerat för köp och försäljningar, ökade under 1988 med 49% och uppgick vid årsskiftet till 8.702 Mkr. Under samma period ökade Affärsvärldens generalindex med 52%.

Providentiagruppens substansvärde beräknades vid årsskiftet till 9.450 Mkr, en ökning under året med 57%. Providentiaaktiens börskurs var vid årsskiftet 240 kr varvid den s k investmentbolagsrabatten uppgick till 27%.

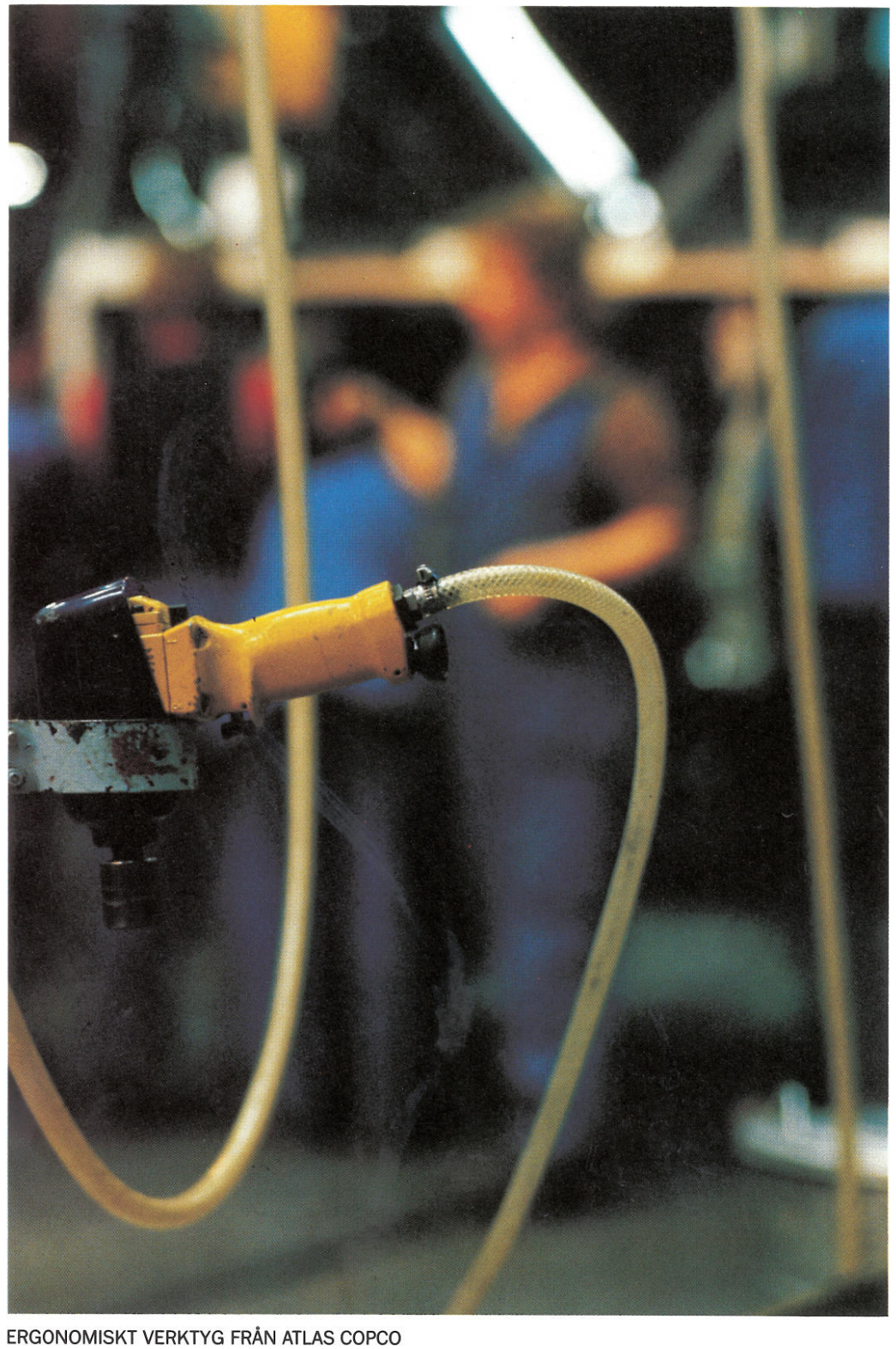
Under 1988 köptes aktier i moderbolaget för 614 Mkr och såldes för 1.569 Mkr. De största nettoköpen avsåg ASEA och Saab-Scania. De största nettoförsäljningarna gjordes i Lundbergs, S-E-Banken, Skandia International, STORA och Swedish Match.

Providentia accepterade under 1988 STORAs uppköpserbjudande av Swedish Match, vilket gav en likvid på 624 Mkr och en realisationsvinst på 288 Mkr.

Det med AB Investor gemensamt ägda AB Patricias totala värdepappersportfölj hade vid årsskiftet ett marknadsvärde på 4.061 Mkr (2.502). Det beskattade egna kapitalet uppgick till 267,2 Mkr (226,9). Övervärdet i värdepappersportföljen var ca 450 Mkr.

Patricia köpte under året en stor post A-aktier i Korsnäs AB samt förvärvade en option att senast 15 december 1989 köpa en stor post A-aktier i SKF.

Providentiagruppens ägarandel i AB Ångpanneföreningen ökades. Aktieinnehaven i AB Eldon och i AB Alexander & Alexander samt finansrörelsen i AB Finans Vendor avyttrades.

ERGONOMISKT VERKTYG FRÅN ATLAS COPCO

Affärer, händelser och publicitet

Sverige gick till val, finansministern presenterade utgångspunkterna för vårt framtida skattesystem, Stockholmsbörsen steg, industrikonjunkturen var stark ... 1988 är minnesvärt av flera skäl. På denna sida presenterar vi en årskavalkad med affärer och händelser som i korthet ger en bild av Providentias verksamhet 1988.

Mars
En av årets största företagsaffärer offentliggörs – STORAs köp av Swedish Match. Affären uppgår till ca 6 miljarder kr. Providentia är stor ägare i båda företagen, och har haft en aktiv roll i affärens tillkomst.

Bohusbanken, där Providentia äger 41,7% av aktiekapitalet, håller bolagsstämma. Ewa Ericson utses till ny VD efter Åke Gustavsson.

April
I Veckans Affärer analyseras Providentia och Investor. Bl a sägs följande: "Investmentbolagens rabatt måste förr eller senare försvinna, det är bolagen tvungna att se till. Antingen genom att de får sin efterlängtade skattelindring eller genom att de blir rörelsedrivande. Det skulle i så fall ge mycket kraftiga kurslyft".

Maj
Patricia, som ägs gemensamt med Investor, gör en storaffär genom att köpa 700.000 A-aktier i Korsnäs. Posten motsvarar 13,1% av aktiekapitalet och 15,4% av rösterna.

Ca 200 aktieägare samlas till Providentias bolagsstämma. Utdelningen för 1987 fastställs till 5:50 kr, en ökning med 22%.

VD konstaterar i sitt tal bl a att Providentiaaktien har god spridning – av bolagets ca 15.000 aktieägare äger ca 11.000 upp till 500 aktier vardera.

Juni
Intressebolaget AB Thisbe säljer hela sitt innehav av B-aktier i Eldon. Instoria AB, som ägs gemensamt av Providentia och Investor, köper 91% av aktierna i Dry Forming Processes AB, Örkelljunga, ett starkt exportinriktat företag.

Dagens Industri ägnar stor uppmärksamhet åt Stockholm-Saltsjön AB, som till 28,3% ägs av Providentia. Bl a sägs i artikeln att "på två år har Wallenbergägda Stockholm-Saltsjön vuxit till det tredje blocket i svensk resenäring, räknat på omsättning".

Juli
Huvuddelen av Finans Vendors rörelse säljs till Trygg Finans AB. I försäljningen ingår dock inte bl a Rikskuponger AB och FR FastighetsRenting AB.

Oktober
Delårsrapporten för årets första åtta månader publiceras. Substansvärdet har ökat med 37% från årets början.

Hela innehavet av B-aktier i STORA säljs. Providentias aktieinnehav i STORA uppgår efter försäljningen till närmare 5 miljoner A-aktier motsvarande 10,2% av rösterna i STORA.

Ytterligare 50.000 A-aktier i Ångpanneföreningen köps. Providentias del i Alexander & Alexander säljs. Providentias dotterbolag AB Vectura investerar i Centrum-Invest AB, ett företag som utvecklar och driver köpcentra i Norden.

November
Providentias styrelseordförande Peter Wallenberg intervjuas i Financial Times. Han varnar för att stora delar av svensk industri kan tvingas flytta utomlands på grund av bl a Sveriges höga skatter, höga löneökningar och hög inflation.

December
Providentias årsredovisning för 1987 prisbelönas i Veckans Affärers, Esseltes och S-E-Bankens tävling. I motiveringen framhålls bl a följande: "Relevanta data presenteras på ett överskådligt sätt ... Årsredovisningen har också en intressant verksamhetsbeskrivning och en öppen redovisning av den strategi och filosofi man arbetar efter".

Patricia uppmärksammas i Affärsvärlden: "Med tur och skicklighet har de två investmentbolagen Providentia och Investor skapat ett dotterbolag som framöver kan bli en spjutspets mot den finansiella marknaden".

Ungefär samtidigt förvärvar Patricia från Trelleborg AB en option att senast 15 december 1989 köpa ca 1,3 miljoner A-aktier i SKF. Posten motsvarar 10,5% av rösterna och 4,9% av aktiekapitalet i SKF.

VD-kommentar

Ägarroll i utveckling

Den här årsredovisningen skiljer sig på några områden från tidigare årsredovisningar från Providentia. Vi presenterar t ex utförligare än förr våra tio största aktieinnehav, några av våra styrelseledamöter diskuterar svensk industris framtid och vi redovisar Providentiaåret 1988 på ett annorlunda sätt.

Det känns naturligt att förnya årsredovisningen på detta sätt. Inte minst därför att verksamhetens omfattning förändras. Några siffror kan belysa detta:

1979 hade Providentias börsportfölj ett marknadsvärde av 780 miljoner kr. Atlas Copco var vårt största innehav. Antalet aktieägare i Providentia uppgick till ca 11.000. Antalet anställda var tolv. Tradingverksamheten – d v s handeln med värdepapper på kort och medellång sikt – var obetydlig.

I februari 1989 var börsportföljens marknadsvärde närmare 10 miljarder kr. Vår ägarposition har genomgående stärkts. ASEA, STORA och Saab-Scania utgör nu de största innehaven. Atlas Copco ligger storleksmässigt på fjärde plats. Providentias aktieägare har ökat till ca 15.000. Tillsammans med Investor har vi i det gemensamt ägda företaget Patricia ett 40-tal anställda. Tradingverksamheten är omfattande liksom vår medverkan i olika företagsaffärer.

Ägarrollen utvecklas

I denna snabba utveckling har hörnpelarna i Providentias ägarfilosofi hela tiden legat fast – det *aktiva*, *koncentrerade* och *långsiktiga* ägandet. Vi har på senare år förstärkt resurserna för att kunna vidmakthålla denna filosofi.

I Patricia har vi successivt byggt upp en självständig analysorganisation. Där arbetar kvalificerad personal också med corporate finance – d v s olika frågor som sammanhänger med strukturering, finansiering, köp och försäljning av företag – och värdepappershandel m m.

Analyserna utgör underlag för vår ökade tradingverksamhet. Analyskompetensen används i corporate finance-verksamheten. Ofta är det vi som tar initiativet till en strukturaffär men många gånger – och i ökad omfattning – är det företagen där vi är stor ägare som vill utnyttja våra resurser på detta område. Under 1988 deltog vi aktivt i bl a STORAs förvärv av Swedish Match och Atlas Copcos köp av Secoroc.

Genom den ökade tradingverksamheten har vi en bättre närhet till olika marknader. Det är viktigt för att fånga upp stämningslägen och affärsmöjligheter. Därigenom kan vi bättre än tidigare utöva vårt aktiva ägarskap; vi kan ta flera initiativ och vi kan ge företagen ett bättre beslutsunderlag.

Aktivt styrelsearbete

Vårt aktiva ägande utövas också på andra sätt. Styrelsearbete och personliga kontakter är de viktigaste. Som framgår av redogörelsen för våra tio största innehav på sidorna 11–15, finns genomgående en eller flera av Providentias styrelseledamöter med i styrelserna i de bolag där vi är stor ägare.

Grunden för detta styrelsearbete är den Wallenbergska affärsfilosofi som omfattas av Providentias styrelseledamöter. Genom styrelseledamöterna, vilka besitter en bred industriell erfarenhet och kompetens, kanaliseras denna filosofi till de aktuella bolagen. Genom detta nätverk medverkar Providentia till att bolagen utvecklas på bästa möjliga sätt.

På så sätt utövas medvetet och utvecklas det aktiva ägandet. Genom detta tillvaratas våra aktieägares intresse av en hög avkastning och värdestegring på lång sikt.

Frågor inför 90-talet

De industriföretag där Providentia är stor ägare kan inräknas bland Sveriges mest framgångsrika företag. De slåss mot konkurrenter världen över. Fortsatt framgång kräver fortsatt förnyelse och utveckling – men också att förutsättningarna är jämförbara med konkurrenternas.

I detta avseende saknas inte orostecken vilket framgår av styrelsesamtalet på sidorna 6–10. Tillväxttakten i Sverige är otillräcklig och kostnadsstegringarna för snabba. Vidare råder brist på arbetskraft och stor osäkerhet om Sveriges framtida energipolitik och EG-anpassning. 90-talet kan bli avgörande för hur våra stora, internationella företag utvecklas.

Även valutaregleringens successiva avskaffande kommer att slå igenom under 90-talet. Det är rimligt att räkna med ett ökat utländskt intresse för flera av de bolag som ingår i Providentias portfölj. Som huvudägare kommer vi därigenom att ställas inför nya utmaningar men även nya industriella möjligheter.

I detta perspektiv är det viktigt att förutsättningar skapas för att den svenska aktiemarknaden i internationell jämförelse har en tillräcklig effektivitet och likviditet. Omsättningsskatten på aktier är därvidlag en belastning.

Det är vidare av stor betydelse vad som sker med investmentbolagens beskattning. Idag är investmentbolag missgynnade i förhållande till exempelvis aktiefonder som är befriade från realisationsvinstbeskattning på aktier som innehavts i mer än två år. Den nuvarande skattelagstiftningen gör det i praktiken omöjligt för investmentbolag att genomföra nyemissioner och därmed utnyttja börsen för riskkapitalförsörjning.

Det är därför med tillfredsställelse som vi noterat de positiva uttalanden som den s k Ägarutredningen gjort om behovet av att ändra investmentbolagens beskattning. Det är vår förhoppning att frågan löses på ett tillfredsställande sätt inom en snar framtid.

Per Lundberg

Providentias ägande

Långsiktigt, aktivt, koncentrerat

Providentiagruppens verksamhet omfattar aktieförvaltning och värdepappershandel. Därtill kommer finansverksamhet och intressebolag inom olika verksamhetsområden.

Aktieförvaltningen, som huvudsakligen sker i moderbolaget, är avgörande för Providentias utdelningskapacitet och värdemässigt helt dominerande. Vid årsskiftet uppgick börsvärdet av Providentias aktieportfölj justerat för nettoförändringar under året till 8.702 Mkr (6.711 vid förra årsskiftet).

Värdepappershandeln sker i dotterbolaget AB Vectura samt i de delägda bolagen AB Patricia, Arbitech AB och AB Cator.

Finansverksamheten bedrivs framför allt i närstående Bohusbanken samt i de finansbolag som Providentia och Investor äger tillsammans med Atlas Copco och Ericsson.

Intressebolagen omfattar Stockholm-Saltsjön AB, Rikskuponger AB, rederiet AB Navigare, utvecklingsföretaget Instoria AB och fastighetsbolaget AB Näckström.

Providentias mål är att ge aktieägarna en så hög effektiv avkastning som möjligt, dvs summan av kurstillväxt och utdelning på det satsade kapitalet. Det sker genom ett ägande som är långsiktigt, aktivt och koncentrerat.

Det **långsiktiga** ägandet framträder tydligast om man betraktar de aktieposter som ingår i Providentias portfölj. De allra flesta av dem har funnits med ända sedan Providentia bildades 1946. Alltsedan dess har företagen i portföljen successivt utvecklats till att i dag tillhöra Sveriges mest internationella och framgångsrika företag.

Det **aktiva** ägandet utövas främst genom styrelsearbete i företagen. I Providentias styrelse återfinns personer med omfattande industriell och finansiell erfarenhet. Genom deras medverkan i styrelserna i de företag där Providentia är stor ägare kan krav ställas på nödvändiga förändringar och konstruktiva bidrag ges till lösningar.

Det **koncentrerade** ägandet är nödvändigt för att ägarinflytandet ska vara tillräckligt stort och därmed möjliggöra ett aktivt ägande. Ca 80% av Providentias aktieportfölj är i dag koncentrerad till åtta företag.

Styrelseledamöter i samtal

Hur stärka svensk industri?

"Hur stärka svensk industri"? Det var temat när delar av Providentias styrelse samlades för att diskutera svensk industri idag och i morgon.

Att samla **hela** Providentias styrelse för en dylik diskussion låter sig inte göras. Ofta är ledamöterna vid ett och samma tillfälle på resor över hela världen. Denna diskussion kom därför att föras mellan Peter Wallenberg (styrelsens ordförande), Hans Werthén, Hans Stahle, Tom Wachtmeister och Per Lundberg (Providentias VD).

Hur bedömer ni svensk industris "hälsotillstånd" idag och vilka hälsorisker finns på exempelvis fem-tio års sikt?

Tom Wachtmeister: – Verkstadsindustrin mår litet bättre än den förtjänar. Det beror framför allt på draghjälp utifrån. Efterfrågan i världen är hög och EGs planer på den inre marknaden 1992 skapar optimism hos företagen i Europa.

– Men i grunden har industrin problem. I vårt svenska system finns inbyggt en kostnadsnivå som är betydligt högre än i andra europeiska länder. Och vi har det nya problemet med bristen på arbetskraft samt de frågetecken som är förknippade med Sveriges förhållande till EG och till vår framtida energiförsörjning.

Hans Werthén: – Ett problem är de kommunala monopolen som försvårar för andra att få tillräckligt med arbetskraft. Samtidigt har vi den minskande arbetstiden och den höga sjukfrånvaron.

– Även om man framöver skulle lyckas luckra upp de kommunala monopolen genom ökad konkurrens, så kommer nog industrin att ha brist på arbetskraft. Lösningen måste vara, som jag ser det, att de stora företagen bygger ut mera i utlandet för att på så sätt underlätta för företagen i Sverige att få arbetskraft.

Vilket epitet vill du således sätta på svensk industris "hälsotillstånd" idag?

Hans Werthén: – Låt oss säga att den internationella industrin i Sverige mår bra.

Hans Stahle, vad är din bedömning?

Hans Stahle: – Det är farligt om vi invaggar oss i någon slags säkerhetskänsla och tror att det tillstånd som råder nu kommer att finnas kvar för evigt. Vi har nu haft en högkonjunktur under osedvanligt lång tid – men andra tider kommer, var så säker!

– Problemet är att många tycks ha vant sig vid att vi kan kosta på oss 4-5 procent högre löneökningar än andra länder och att vi kan kosta på oss kortare arbetstid. Vi måste tänka om och vara beredda på att en lågkonjunktur kommer.

– Det gäller också företagsledarskiktet i Sverige, åtminstone de som är relativt nya och tillhör den yngre generationen. De har aldrig varit med om någon rejäl svacka i konjunkturen. De har hela tiden levt i en framgångsperiod då de inte satts på några större prov. Nu måste de förbereda sig för sämre tider.

– Så jag konstaterar, liksom alla andra, att patienten företer friskhetstecken men har påtagliga sjukdomssymptom.

"Företer friskhetstecken ...", det låter som om patienten, d v s svensk industri, i grunden är sjuk?

Hans Stahle: – Ja, i varje fall så mår den inte riktigt bra.

PETER WALLENBERG OM DE SVENSKA FÖRETAGENS VINSTER:
"Många tror att det är den svenska delen av företagen som går bra. Sanningen är den motsatta – det är i utlandet som större delen av vinsterna genereras, åtminstone i många av storföretagen."

Peter Wallenberg: – Ett av problemen är att det inte görs någon åtskillnad av vinster genererade i Sverige och vinster som genererats utomlands. Många tror att det är den svenska delen av företagen som går bra. Sanningen är den motsatta – det är i utlandet som större delen av vinsterna genereras, åtminstone i många av storföretagen. Denna felaktiga syn på vinsterna leder till orimliga krav och beslut från fackliga och politiska representanter här i Sverige.

– Bl a sätter det sina spår i lönepolitiken. Sedan länge har vi levt med den solidariska lönepolitiken. I andra länder finns stora löneskillnader mellan olika industrier. I USA t ex ligger en bilarbetares lön 83 procent högre än genomsnittet för landet. Här i Sverige ska alla i princip ha samma höga löner! Det leder till att industrigren efter industrigren försvagas eller slås ut – se på skoindustrin, textilindustrin, livsmedelsindustrin, gjuteriindustrin o s v.

– Jag ser tyvärr inte att den kommande skattereformen löser detta problem – även om avsikten varit det. Skattereformen ska ju inte minska skattetrycket utan snarare öka det. De indirekta skatterna ska ökas – och hur ska människor kompensera sig för det? Jo, troligtvis genom att kräva högre löner. Problemet kvarstår således.

– Bristen på arbetskraft är ett annat problem. Det problemet åstadkoms medvetet för några år sedan då politikerna, för att minska den tidens arbetslöshet, såg till att sysselsättningen ökade i kommunerna. Nu tycks arbetskraften vara fast där. Ingen har ännu med ett ord antytt hur sysselsättningen ska minskas i den offentliga sektorn för att därmed garantera den producerande industrin tillräckligt med arbetskraft. Vem bär på den förlösande trollformeln? Eller är det meningen att industrin själv ska stå för underskottet? Då flyttar industrin utomlands!

– Sen har vi Sveriges förhållande till EG. Många av våra storindustrier har valfrihet. De har inte börjat bygga upp sina internationella organisationer eller tillverkningar nu. Det har skett under en lång period. De är helt familjära med omvärlden.

– Men i Sverige består industrin till övervägande del av små och medelstora företag. Jag vill påstå, utan att direkt kunna bevisa det, att minst hälften av dem är beroende av våra stora företag för sin utkomst. De är alltså vad vi normalt kallar underleverantörer till svensk storindustri.

– Vad ska dessa små och medelstora företag göra om den framtida expansionen i storindustrin flyttas utomlands? Vad ska de göra om vi har ett sådant förhållande till EG att det är omöjligt för de utflyttade industrierna att fortsätta köpa här i Sverige? Det här är det verkligt stora frågetecknet. Hur ska små och medelstora företag kunna växa i ett land där deras kunder inte längre växer? Tillväxten sker ju i utlandet!

Tom Wachtmeister: – Svenska småföretag riskerar dessutom att bli utkonkurrerade som underleverantörer här hemma i Sverige. Redan nu finns Europabaserade underleverantörer som är mycket konkurrenskraftiga.

TOM WACHTMEISTER OM LÖNEUTVECKLINGEN:
"Det måste vara den offentliga sektorn som trycker på bromsen. Vi inom industrin kan hålla igen om man håller igen inom det offentliga."

Per Lundberg: – Den svenska industrins lönsamhetsutveckling har under de senaste fem åren genomsnittligt legat på en hög nivå. Kostnadsutvecklingen för svensk industri jämfört med utvecklingen utomlands visar dock att Sverige tappar konkurrenskraft.

– När det gäller kostnadsutvecklingen och konkurrenskraften för svensk industri, finns det anledning att känna oro för energifrågan. Risken att elkraften blir mycket dyrare till följd av kärnkraftsavvecklingen är uppenbar. Därtill kommer miljöaspekter som hänger samman med ökade luftföroreningar i samband med en större användning av fossila bränslen.

– Men samtidigt som vi talar om problemen inom svensk industri måste vi också konstatera att det finns flera starka sidor. Det gäller bl a forskning och utveckling där många års satsningar nu resulterat i att de svenska storföretagen ligger teknologiskt väl framme vid en internationell jämförelse. Det nära samarbete som vi i Sverige har mellan industri och högskola har haft en avgörande betydelse för denna utveckling.

Låt oss alldeles strax ta upp de olika hotbilderna var för sig. Men först en fråga med anledning av det som Peter Wallenberg sade angående den bristande kunskapen om var storföretagens vinster genereras. Vem bär ansvaret för att fakta inte är mer kända?

Peter Wallenberg: – Det kanske är systemet i sig självt. Traditionen har gjort att vi redovisar som vi gör och att all statistik följer det gamla mönstret.

Hans Stahle: – Men låt oss vara självkritiska. I sanning är det ju inte speciellt lätt att ur våra årsredovisningar läsa ut var vinsterna gjorts...

Peter Wallenberg: – Det är nog sant. Det är överhuvudtaget för få inom industrin som anströnger sig för att redovisa hur det egentligen ligger till.

Men om industrin själv inte förmår tala om hur det förhåller sig, hur ska man då förvänta sig att fack, politiker och den allmänna opinionen ska bibringas någon annan uppfattning än att storföretagen idag skapar enormt stora vinster i Sverige? Vinster som motiverar löneökningar!

Peter Wallenberg: – Jag har förståelse för den synpunkten och vi har talat mycket om att vi måste tänka om på den här punkten. Annars försätter vi oss själva i en ohållbar situation. Vi måste helt enkelt redovisa hur det ligger till – vilka vinster som genereras i Sverige och vilka som genereras i utlandet.

Tom Wachmeister: – Problemet är nog snarare att majoriteten i Sverige inte tycks vilja lyssna till obehagliga sanningar. Många företag har redan påpekat det här problemet. När det gäller Atlas Copco har vi beskrivit situationen under flera år, både externt och internt. För verksamhetsåret 1986 kom exempelvis mindre än 10 procent av vinsten från vår svenska verksamhet. 1988 var det en ännu mindre del.

Hans Werthén: – Det är möjligt att tiden nu är mogen för att göra en sån här redovisning. Det kanske t o m har blivit politiskt möjligt att göra det nu. Kom ihåg, det var inte så många år sedan som man praktiskt taget fick stå och buga i kanslihuset för att överhuvudtaget få investera i utlandet. Nu är det ju fritt fram på den kanten och då kanske det också är politiskt möjligt att tala om vinster som skapats i utlandet.

Peter Wallenberg: – Det finns många faktorer som spelar in här men faktum kvarstår – det måste vara fullständigt uppåt väggarna om vi tilldelar vår svenska arbetskraft premier för vad utländsk arbetskraft presterat.

Låt oss övergå till de fyra "hotbilderna" – kostnadsutvecklingen, bristen på arbetskraft, EG-frågan och energipolitiken. Hans Stahle, hur ska man kunna bryta kostnadsutvecklingen?

Hans Stahle: – En stor del av skulden måste läggas på löneglidningen. I flera länder, exempelvis Västtyskland, har man ingen löneglidning. Men vi har en löneglidning som till stor del är onödig. Den del av löneglidningen som motiveras av en produktivitetsökning, den ska givetvis finnas. Men resten av löneglidningen är i stor utsträckning en "bekvämlighetsåtgärd" från företagsledningarnas sida som säger att "det spelar ingen roll i det här läget, huvudsaken är att vi får arbetskraft" – och då släpper de efter på lönerna.

Peter Wallenberg: – Vi får inte glömma bort den solidariska lönepolitikens roll för löneglidningen. Varje år höjs de lågavlönades löner för att åstadkomma en utjämning. Följden blir att den mera kvalificerade arbetskraften kräver speciella tillägg. Det är denna process som är det verkliga problemet och som driver upp löneglidningen.

HANS STAHLE OM SJUKFRÅNVARON:
"Dagens sjukersättningssystem som uppmuntrar frånvaro måste göras om. Någon form av spärr, något karensdagssystem måste införas."

Hans Stahle: – Vi har helt enkelt förlorat greppet om löneutvecklingen. Vi kan sitta nätter och dagar på Verkstadsföreningen och andra håll och förhandla om den ena tiondelen efter den andra – men så raseras allt av löneglidningen ute på företagen.

Vad ska man då göra åt problemet?

Tom Wachtmeister: – Den konkurrensutsatta industrin måste få bli normgivande när det gäller löneutvecklingen. Som det fungerat på sistone har ju lönerna höjts mera inom den offentliga sektorn än inom industrin – och så kan det inte fortsätta. Det måste vara den offentliga sektorn som trycker på bromsen. Vi inom industrin kan hålla igen om man håller igen inom det offentliga. Å andra sidan vill vi inom industrin ha en mer differentierad lönesättning. Vi vill bättre kunna premiera de allra duktigaste och dem som har de svåraste jobben. Dagens lönesättning leder tyvärr till att många av våra duktiga anställda flyttar över till enkla, välbetalda jobb inom den offentliga sektorn.

Hans Stahle: – Företagsledningarna måste ta ett fastare grepp om lönekostnadsutvecklingen i sina egna företag och inte nöja sig med att få statistik i efterhand. Det är helt fel att företagsledningarna inte håller lika bra kontroll på kostnadsutvecklingen när det gäller arbetskraft som de gör när det gäller insatsvaror av olika slag. Företagsledarna i de stora företagen måste helt enkelt sätta gränser för vad företaget tål i form av löneökningar.

Låt oss gå över till problemet med brist på arbetskraft. Hur åtgärda det, Hans Werthén?

Hans Werthén: – Till att börja med måste något göras åt sjukfrånvaron och de regler som idag gäller. På ett företag i Electroluxkoncernen är i princip 80 procent av de anställda alltid närvarande. De gillar att jobba! Resterande 20 procent svarar för hela sjukfrånvaron. Många utnyttjar sjukförsäkringssystemet till max! Men det erkänner varken de eller facket – istället påstår alla att det är arbetsmiljön som bär skulden.

Peter Wallenberg: – I början av 70-talet låg sjukfrånvaron i verkstadsindustrin på ca 5 procent. Sedan dess har svensk verkstadsindustri investerat flera hundra miljoner i förbättrad arbetsmiljö. Trots det har sjukfrånvaron stigit till idag ca 25 procent. Orsaken till den ökade sjukfrånvaron finns således inte att söka i arbetsmiljön.

Vad beror det på då? Hur åtgärda problemen?

Hans Stahle: – Det krävs ett återinförande av ordning och disciplin. Dagens sjukersättningssystem som uppmuntrar frånvaro, måste göras om. Någon form av spärr, något karensdagssystem, måste återinföras. Företagen måste få möjligheter att effektivare utöva kontroll.

Peter Wallenberg: – Det är viktigt att komma ihåg att även om vi i industrin har en sjukfrånvaro på ca 25 procent och inom den offentliga sektorn på ca 35 procent, så betyder det inte att alla personer är borta från jobbet lika ofta. Nej, det är nog snarare så att ca 25 procent svarar för närmare 100 procent av sjukfrånvaron. Det är många i denna mindre grupp som missbrukar systemet.

Hur ska tillgången på arbetskraft för industrin i övrigt kunna säkras? Hur exempelvis få folk att flytta över från den offentliga sektorn?

Hans Werthén: – Möjligen genom att ta bort en del av de kommunala monopolen.

Ungdomen då, den måste väl ändå vara den framtida potentialen. Men hittills har ju industrin misslyckats med att intressera ungdomen för industrijobb. Vilka fel har begåtts?

Hans Stahle: – Det är nog inte bara vi som har gjort fel. Hela skolsystemet är medansvarigt. Många av lärarna i grundskolan är negativt inställda till industrin och mer eller mindre uppmanar ungdomarna att söka sig till andra arbetsplatser.

Peter Wallenberg: – För att inte tala om vissa läromedel som är direkt industrifientliga. Det finns anledning för oss att börja studera läromedlen närmare.

Hans Stahle: – Problemet är inte bara tillgången på arbetskraft utan också arbetstiden. Svensk verkstadsindustri har en nettoarbetstid på knappt 1.500 effektiva arbetstimmar per år. Många av våra konkurrentländer har upp till 1.900 timmar. Och observera, vi tvingas betala för den längre bruttoarbetstiden, direkt eller indirekt!

Så till EG-frågan. Sympatiserar ni med den strategi som Sverige valt i förhandlingarna med EG?

Peter Wallenberg: – Om man delar regeringens tolkning av situationen skulle Sverige tillsammans med övriga EFTA-länder kunna uppnå ett specialförhållande till EG. Huruvida detta kan förverkligas återstår att se. För industrin är tidsaspekten dock helt avgörande. Det är också svårt att tänka sig ett Europa permanent delat i två.

Hans Stahle: – Det finns ingen form av anslutning eller relation till EG, som vi kan acceptera, som får vara *mindre* än medlemskap. För egen del tycker jag det är besvärande att industrins företrädare inte alltid säger detta i klarspråk.

Ja, Hans Werthén och Tom Wachtmeister, varför ligger industrin så lågt i denna debatt? Har ni någon gång offentligt krävt svenskt medlemskap?

Hans Werthén: – Jodå, det har jag gjort.

Tom Wachtmeister: – Ja, många gånger, i bolagsstämmotal, intervjuer och artiklar. Men den här stora frågan måste framför allt drivas från centralt håll vilket också sker från Industriförbundet.

PER LUNDBERG OM SVERIGES FÖRHÅLLANDE TILL EG:
"Den breda politiska enigheten i utrikesutskottet är viktig... Än är det dock lång väg att gå i denna för Sverige och svensk industri oerhört viktiga fråga."

Per Lundberg: – Den breda politiska enigheten i utrikesutskottet är viktig. Utskottet utesluter inte svenskt medlemskap i EG, men skjuter frågan på framtiden. Inget område undantas från förhandlingar med EG och formerna för ett djupare samarbete med EG hålls öppna. Frågan gäller inte bara tullar, utan hur vi ska kunna få inflytande i frågor som rör tekniska standards, utbildning, miljö m m. Än är det lång väg att gå i denna för Sverige och svensk industri oerhört viktiga fråga.

Sista hotbilden gäller energin. Industrins företrädare har ju i flera år varnat för konsekvenserna av höjda priser vid en kärnkraftsav-

veckling. Har ni inte överdrivit på den punkten? Har inte svensk industri under lång tid varit extremt gynnad av låga energipriser? Varför skulle inte svensk industri kunna klara en situation med energipriser som är jämförbara med konkurrenterna i exempelvis Västtyskland och Frankrike?

Hans Werthén: – Marginalerna är ytterst små. Ta Gränges Aluminium i Sundsvall som exempel. Ett öres höjning per kWh kostar 16 miljoner kronor. Tre öres höjning leder till att hela vinsten försvinner. Situationen är densamma för stora delar av skogsindustrin.

Peter Wallenberg: – Och skogsindustrin bör hanteras utomordentligt försiktigt. Den drar in ca 50 miljarder kronor i utländsk valuta till Sverige varje år.

Per Lundberg: – Prisjämförelsen med Västtyskland och Frankrike är fel. Där har industrin speciella avtal som garanterar energi till priser som ligger i paritet med priserna i Sverige. Det faktum att svensk skogsindustri på senare tid investerat i exempelvis Frankrike, är dessutom ett bevis på att man på sikt betraktar den franska energitillgången och energipriset som en konkurrensfördel.

Hans Werthén: – Förr var det så att om produktionen skulle öka 5 procent så krävdes en ökad energiförbrukning på 10 procent.

Per Lundberg: – Den aspekten tror jag är oerhört viktig. Det finns ingen industrination som kunnat uppvisa en långsiktig industritillväxt utan att ha haft en kraftig parallell ökning av energiförbrukningen. Att nu inför 90-talet tro att vi skulle kunna minska energiförbrukningen och samtidigt – med bibehållen industristruktur – öka industriproduktionen, är givetvis en fåfäng tanke.

HANS WERTHÉN OM HÖJDA ENERGIPRISER:
"Ta Gränges aluminium i Sundsvall som ett exempel. Ett öres höjning per kWh kostar 16 miljoner kronor. Tre öres höjning leder till att hela vinsten försvinner. Situationen är densamma för stora delar av skogsindustrin."

Men en majoritet av det svenska folket har ju i en folkomröstning förklarat att de vill att kärnkraften ska avvecklas. Bör inte industrin acceptera detta?

Hans Stahle: – Det är för oss inget självändamål med kärnkraft. Vi vill vara säkra på att energiförsörjningen är tryggad och att energin produceras till rimliga priser. Inom överskådlig tid finns det inget alternativ till kärnkraft.

Allra sist tre korta enkätfrågor som bör besvaras med ja eller nej. Första frågan: Är Sverige år 2010 medlem i EG?

Tom Wachtmeister: – Ja

Hans Werthén: – Ja

Peter Wallenberg: – Ja, men vi har inte fullt medlemskap.

Hans Stahle: – Ja

Per Lundberg: – Ja

Har Sverige år 2010 kärnkraft?

Tom Wachtmeister: – Ja

Hans Werthén: – Ja

Peter Wallenberg: – Ja

Hans Stahle: – Ja

Per Lundberg: – Ja

Allra sist, har Sverige år 2010 ett skattetryck som understiger 50 procent av BNP?

Tom Wachtmeister: – Ja

Hans Werthén: – Nej

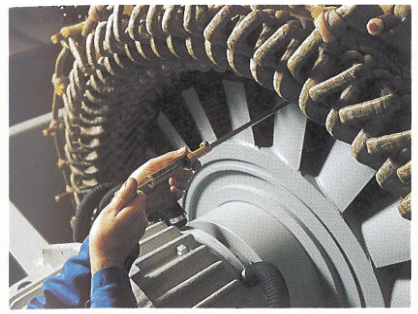
Peter Wallenberg: – En from förhoppning, ja.

Hans Stahle: – Ja

Per Lundberg: – Nej

De tio största aktieinnehaven

ASEA, STORA, Saab-Scania...

ASEA

Resultat efter finansiella poster 1988: 1.867 Mkr (exkl minoritet)

Fakturering: 112.372 Mkr

Antal anställda: 173.918

De fem största aktieägarna:
Investor
Providentia
SPP
Fjärde AP-fonden
Skandia

ASEA är ett av två moderbolag i världens ledande elektrotekniska företagsgrupp – Asea Brown Boveri. Utöver sin 50-procentiga ägarandel i Asea Brown Boveri består ASEAkoncernen idag av två helägda dotterbolag, Broströms och Hägglund & Söner, samt betydande aktieinnehav i Electrolux, ESAB och SILA.

ASEA bildades 1890 genom sammanslagning av Elektriska Aktiebolaget och Wenström & Granström. I början av 1900-talet påbörjades en omfattande internationalisering då dotterbolag etablerades i bl a England, Spanien, Danmark och Ryssland.

ASEA har under lång tid varit ledande i den elektrotekniska utvecklingen, både vad gäller kraftområdet och olika industriella tillämpningar. På senare tid har ASEA också utvecklat nya spjutspetsprodukter inom robotteknik och elektronik.

Providentias ägande i ASEA sträcker sig tillbaka till 1954. Sedan dess har ägandet successivt ökat.

Marknadsvärdet av Providentias ASEAinnehav uppgick vid det senaste årsskiftet till 1.837 Mkr vilket motsvarade 21% av värdet av Providentias totala portfölj av börsaktier. ASEA var därmed Providentias största innehav.

Providentia var vid årsskiftet den näst största aktieägaren i ASEA med 7,7% av aktiekapitalet och 9,1% av rösterna.

Providentias styrelseledamöter Curt Nicolin och Peter Wallenberg är ordförande respektive vice ordförande i ASEAs styrelse. Asea Brown Boveris VD Percy Barnevik är styrelseledamot i Providentia.

STORA

Resultat efter finansiella poster 1988: 3.710 Mkr

Fakturering: 39.868 Mkr

Exportandel: 72%

Antal anställda: 54.000

De fem största aktieägarna:
Investor
Providentia
Patricia
SPP
Ratos

STORA – som förra året firade 700-årsjubileum – är Europas största skogsindustrikoncern och en av världens största inom viktiga områden som massa, tidningspapper, finpapper och kartong.

Huvuddelen av verksamheten är förlagd till Sverige men produktion och ägarintressen finns även i ett flertal europeiska länder samt USA och Kanada.

Basen för den skogsindustriella verksamheten utgörs av ett eget skogsinnehav om ca 1,6 miljoner hektar produktiv skogsmark samt vattenkraftverk med en årlig produktionskapacitet om ca 3.700 GWh.

Providentias ägande i STORA inleddes när Providentia bildades 1946. Därefter har ägarandelen successivt ökat.

Vid det gångna årsskiftet uppgick marknadsvärdet av Providentias STORAinnehav till 1.666 Mkr. Det motsvarade 19% av Providentias totala börsportfölj.

Providentia var näst största aktieägare i STORA med 8,4% av kapitalet och 10,2% av rösterna. Det av Providentia och Investor gemensamt ägda Patricia hade vid samma tidpunkt ett innehav som motsvarade 7,0% av STORAs aktiekapital och 8,5% av rösterna.

Providentias styrelseledamöter Peter Wallenberg och Peder Bonde är ordförande respektive vice ordförande i STORAs styrelse. Providentias VD Per Lundberg är styrelseledamot i Stora Timber och Billerud.

Saab-Scania

Resultat efter finansiella poster 1988: 3.220 Mkr

Fakturering: 42.488 Mkr

Exportandel: 66%

Antal anställda: 50.001

De fem största aktieägarna:
Providentia
Sparbankernas Aktie-, Aktiespar- och Allemansfonder
Investor
K och A Wallenbergs Stiftelse
SPP

Saab-Scania arbetar med högteknologiska produkter som lastbilar och bussar, personbilar, militära och civila flygplan, satelliter, robotar och industriautomation.

Saab-Scanias verksamhet började i och med att Vabis etablerades år 1891 och tillverkade Sveriges första fabriksbyggda personbil 1897. Scania började med biltillverkning 1901. År 1911 slogs företagen samman till Scania-Vabis.

Saab bildades 1937. Den första egna flygplanskonstruktionen premiärflögs tre år senare. År 1969 gick Saab och Scania-Vabis samman till Saab-Scania.

Providentias ägande i Saab-Scania härstammar från 1946. Därefter har ägandet successivt ökat.
Vid det senaste årsskiftet uppgick värdet på Providentias aktieinnehav i Saab-Scania till 1.055 Mkr. Det motsvarade 12% av Providentias totala portfölj av börsaktier samt 7,2% av aktiekapitalet och 8,3% av rösterna i Saab-Scania. Providentia var därmed största aktieägare i Saab-Scania.

I början av 1989 förstärkte Providentia sitt ägande till 8,6% av aktiekapitalet och 9,9% av rösterna.

Providentias styrelseledamöter Sten Gustafsson, Peder Bonde och Tom Wachtmeister samt Providentias VD Per Lundberg ingår i Saab-Scanias styrelse, den förstnämnde som ordförande.

Atlas Copco

Resultat efter finansiella poster 1988: 1.155 Mkr

Fakturering: 12.812 Mkr

Exportandel: 92%

Antal anställda: 18.985

De fem största aktieägarna:
Patricia
Providentia
Sparbankernas Allemansfonder
Investor
Skandia

Atlas Copco är ledande i världen när det gäller de flesta av företagets affärslinjer – kompressorer, grov- och entreprenadutrustning, industriautomation och industriell produktionsutrustning. Nya teknikområden är gaskompression och brytning av lösa bergarter.

Atlas Copco har en väl utvecklad marknadsorganisation som säljer företagets ca 3.000 produkter och tjänster till 250.000 registrerade kunder via egna säljbolag i 50 länder och fristående distributörer i ytterligare 85 länder.

Sex divisioner ansvarar för utveckling, tillverkning och marknadsföring. Tillverkning sker vid 39 fabriker i 14 länder.

Providentias innehav av Atlas Copcoaktier går tillbaka till 1946. Vid det senaste årsskiftet hade Providentias innehav ett marknadsvärde av 690 Mkr vilket motsvarade 8% av Providentias totala börsportfölj.

Providentia var därmed näst största aktieägare i Atlas Copco med ett innehav som motsvarade 10,7% av företagets aktiekapital och röster. Det av Providentia och Investor gemensamt ägda Patricia hade vid samma tidpunkt 13,5% av aktiekapitalet och rösterna.

Providentias styrelseordförande Peter Wallenberg är ordförande i Atlas Copcos styrelse. Även Providentias VD Per Lundberg ingår i Atlas Copcostyrelsen. Atlas Copcos VD Tom Wachtmeister är styrelseledamot i Providentia.

SKF

Resultat efter finansiella poster 1988: 1.519 Mkr

Fakturering: 21.248 Mkr

Exportandel: 95%

Antal anställda: 47.178

De fem största aktieägarna:
Skanska
SPP
Investor
Providentia
Custos

SKF är ett av Sveriges mest internationella företag med tillverkning i ett 80-tal länder och försäljning i mer än 130.

SKF är världens ledande företag i rullningslagerbranschen. Med närmare 20 procent av världsmarknaden är SKFkoncernen dubbelt så stor som sin närmaste konkurrent.

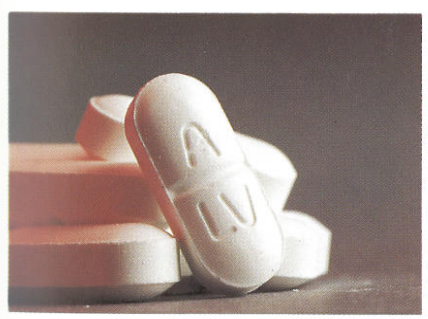
Förutom rullningslager tillverkar och säljer SKF skärande verktyg, slipmaskiner, textilmaskinskomponenter, fästelement, flygplanskomponenter och andra masstillverkade precisionsprodukter. Inom samtliga verksamhetsområden har SKF en världsledande ställning.

Providentias ägande i SKF inleddes 1946. Vid det senaste årsskiftet hade Providentias innehav av SKFaktier ett marknadsvärde av 581 Mkr vilket motsvarade 7% av Providentias totala portfölj av börsaktier.

Providentia var därmed den fjärde största aktieägaren i SKF med 5,3% av aktiekapitalet och 11,5% av rösterna.

Det med Investor gemensamt ägda Patricia har från Trelleborg förvärvat en option att senast 15 december 1989 förvärva 1,3 miljoner A-aktier i SKF, vilket motsvarar 4,9% av aktiekapitalet och 10,5% av rösterna.

Providentias styrelseordförande Peter Wallenberg är vice ordförande i SKFs styrelse.

Astra

Resultat efter finansiella poster 1988: 1.503 Mkr

Fakturering: 6.278 Mkr

Exportandel: 82%

Antal anställda: 6.977

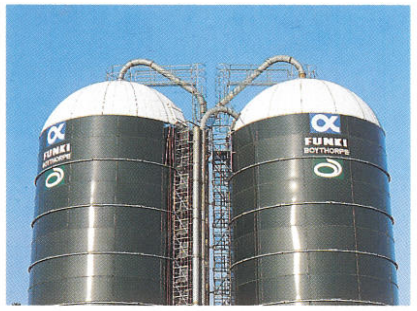
De fem största aktieägarna:
Investor
Allmänna Pensionsfonden
Sparbankernas Aktie-, Aktiespar- och Allemansfonder
SPP
Trygg-Hansa

Astra grundades 1913. Idag är Astra Nordens ledande läkemedelsföretag. Den forskning som grundlades på 1930-talet har genom åren resulterat i en rad betydelsefulla produkter som bidragit till väsentligt förbättrade medicinska behandlingsmöjligheter jämfört med tidigare tillgängliga läkemedel. Flertalet av Astras etablerade produkter visade under 1988 en god försäljningstillväxt.

Astra hör till de mest forskningsintensiva företagen i världen. Företaget satsar årligen nära 20 procent av försäljningen på forskning och utveckling. Närmare var fjärde anställd arbetar med forskning och utveckling. Forskningen är idag koncentrerad till hjärt- och kärlsjukdomar, andningsvägar, lokalbedövningsmedel, psykofarmaka och magsår.

Providentias ägande i Astra går tillbaka till år 1954. Vid årsskiftet uppgick innehavet till 568 Mkr vilket motsvarade 7% av Providentias totala börsportfölj. Providentia var därmed den sjunde största aktieägaren i Astra med 3,5% av aktiekapitalet och 4,1% av rösterna.

I Astras styrelse återfinns tre av Providentias styrelseledamöter, nämligen Sten Gustafsson, Hans Stahle och Peder Bonde. Den förstnämnde är styrelseordförande i Astra.

Alfa-Laval

Resultat efter finansiella poster 1988: 1.053 Mkr

Fakturering: 12.401 Mkr

Exportandel: 89%

Antal anställda: 17.156

De fem största aktieägarna:
Lundbergs
Providentia
Investor
S-E-Bankens Aktiesparfond
SPP

Alfa-Laval är ett världsföretag som på senare år genomfört en omfattande strukturering av flera affärsområden samt integrerat många nyförvärvade företag.

Koncernens största affärsområden är följande:

Livsmedelsteknik utvecklar, tillverkar och marknadsför utrustning samt projekterar och installerar processlinjer och anläggningar för livsmedelsindustrin.

Agri är världens största leverantör av anläggningar, utrustningar och förbrukningsmateriel för mjölkproduktion.

Marin & Kraft är ledande på världsmarknaden när det gäller system för rening av brännoljor och smörjoljor till dieselmotorer i fartyg och kraftverk.

Termisk teknik är världens största tillverkare av plattvärmeväxlare.

Providentias ägande i Alfa-Laval går tillbaka till 1946. Vid det senaste årsskiftet uppgick marknadsvärdet av Providentias Alfa-Lavalinnehav till 533 Mkr vilket motsvarade 6% av Providentias totala börsportfölj.

Providentia var därmed den näst största aktieägaren i Alfa-Laval med 6,5% av aktiekapitalet och 13,5% av rösterna.

I Alfa-Lavals styrelse återfinns som ordförande respektive vice ordförande Providentias styrelseledamöter Hans Stahle och Peder Bonde. Även Providentias VD Per Lundberg ingår i Alfa-Lavals styrelse.

Skandia

Rörelseresultat 1988: 910 Mkr

Premieinkomst: 5.030 Mkr

Antal anställda: 4.478

De fem största aktieägarna:
Marieberg
Pohjola
Investor
Suomi
Providentia

Skandias verksamhet omfattar praktiskt taget alla slags försäkringar – från skadeförsäkringar för enskilda personer och hushåll, över ett komplett sortiment av företagsförsäkringar till liv-, pensions- och sjukförsäkringar. För dessa över 3,5 miljoner försäkringar förvaltar Skandias finansrörelse ett kapital som bl a innefattar Sveriges största privata innehav av aktier och fastigheter.

Skandia är landets ledande försäkringsbolag och svarar för ca en tredjedel av den svenska försäkringsmarknaden. Bolaget har kontor på 110 platser runt hela Sverige. Varje arbetsdag anmäls ca 1.800 skadefall, vilket innebär att Skandia reglerar bortåt 400.000 skador om året.

Genom förvärvet av Vesta i Norge har skapandet av ett nordiskt försäkringsbolag inletts.

Providentias innehav av Skandiaaktier uppgick vid årsskiftet till ett marknadsvärde av 378 Mkr. Det innebar att Providentia var den femte största aktieägaren i Skandia med 3,5% av aktiekapitalet och av rösterna. Providentias ägande av Skandiaaktier inleddes 1946.

Skandiainnehavet motsvarar 4% av Providentias totala börsportfölj.

Providentias styrelseledamöter Peder Bonde och Sten Gustafsson ingår båda i Skandias styrelse.

Incentive

Resultat efter finansiella poster 1988: 572 Mkr

Fakturering: 7.638 Mkr

Exportandel: 60%

Antal anställda: 10.136

De fem största aktieägarna:
Lundbergs
Investor
Providentia
Allmänna Pensionsfonden
S-E-Bankens Aktiesparfond

Incentive, som startades 1963, är ett utvecklingsföretag. Affärsidén bygger således inte på enstaka produkter eller innovationer utan på förmågan att utveckla *hela* företag.

Målsättningen har formulerats så här:

Incentive ska medverka till att företag med inneboende tillväxtpotential får möjlighet till vidare utveckling.

Incentive ska också bidraga till att vetenskapliga och tekniska framsteg blir kommersiellt utnyttjade.

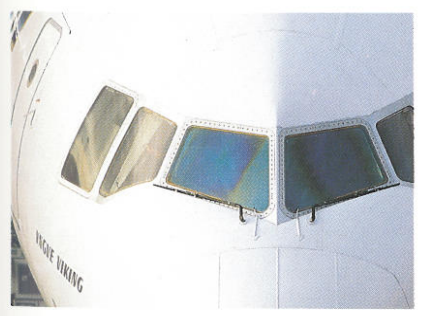
Bland dagens "Incentiveföretag" kan nämnas Victor Hasselblad, Garphyttan Industrier, Orrefors Glasbruk, Engström & Nilson Maskin, Carl Munters, Tour & Andersson samt Skega.

Providentia har ägt aktier i Incentive sedan 1974. Vid årsskiftet uppgick marknadsvärdet av innehavet till 307 Mkr vilket motsvarade 4% av Providentias totala börsportfölj.

Därmed var Providentia tredje största aktieägare i Incentive med 7,9% av aktiekapitalet och 11,8% av rösterna.

I Incentives styrelse återfinns Providentias styrelseledamöter Sten Gustafsson, Peter Wallenberg, Curt Nicolin och Hans Stahle. Sten Gustafsson är ordförande i Incentivestyrelsen.

Providentias VD Per Lundberg är styrelseledamot i Incentiveägda Tour & Andersson och i Incentivedominerade Garphyttan Industrier.

SILA

Resultat före skatt 1987: 40 Mkr

Antal anställda: 1

De fem största aktieägarna:
ASEA
Investor
Providentia
Volvo
Saab-Scania

SILA – Svensk Interkontinental Lufttrafik AB – är ett förvaltningsbolag som självt eller genom annan driver lufttrafik samt därmed förenlig verksamhet. SILA äger 50% av AB Aerotransport som i sin tur äger 21,4% i SAS och Scanair.

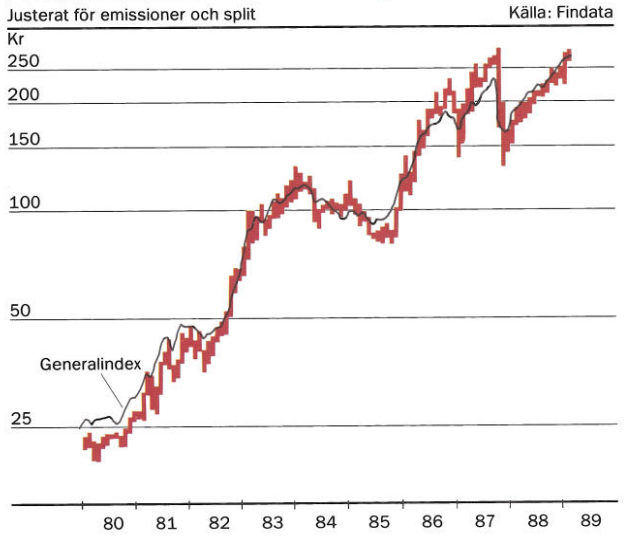
Providentias innehav av SILA-aktier påbörjades 1979 och hade vid årsskiftet ett marknadsvärde av 215 Mkr. Providentia var därmed den tredje största aktieägaren i SILA med 8,9% av aktiekapitalet och rösterna.

SILAinnehavet motsvarade 2% av Providentias totala börsportfölj.

I SILAs styrelse återfinns Providentias styrelseledamöter Curt Nicolin (ordförande i SILA), Peter Wallenberg, Peder Bonde och Sten Gustafsson.

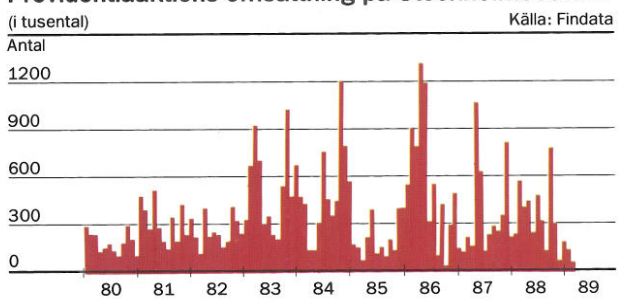
Utdelningen föreslås höjd till 6:75 kr

Providentiaaktiens kursutveckling

Den årliga, genomsnittliga kurstillväxten för Providentiaaktien har varit 25% under den senaste tioårsperioden. Under 1988 steg Providentiaaktien med 57% medan generalindex ökade med 52%.

Providentiaaktiens omsättning på Stockholmsbörsen

Under 1988 omsattes i genomsnitt 21.873 aktier per dag.

Providentiaaktien har god spridning. Vid det senaste årsskiftet uppgick antalet aktieägare till 15.181. Drygt 11.000 av dessa ägde upp till 500 aktier vardera.*

Största aktieägare i Providentia är Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse med 22,2 % av aktiekapitalet och 25,0 % av rösterna. Bland de tio största aktieägarna återfinns stora institutioner såsom stiftelser och försäkringsbolag. De tio största aktieägarna ägde vid årsskiftet sammanlagt 58% av aktiekapitalet och 60% av rösterna.*

Börskursen

Vid 1988 års början var börskursen på såväl Providentias A- som B-aktie 153 kronor. Vid årets slut hade börskursen på A-aktien stigit till 240 kronor och på B-aktien till 237 kronor.

*Se tabeller sid 18.

Substansvärdet

Det s k substansvärdet – som i detalj redovisas och kommenteras på sid 21 – ökade under året med 57%, från 6.032 Mkr till 9.450 Mkr, en ökning per aktie från 209 kronor till 328 kronor.

Utdelningen

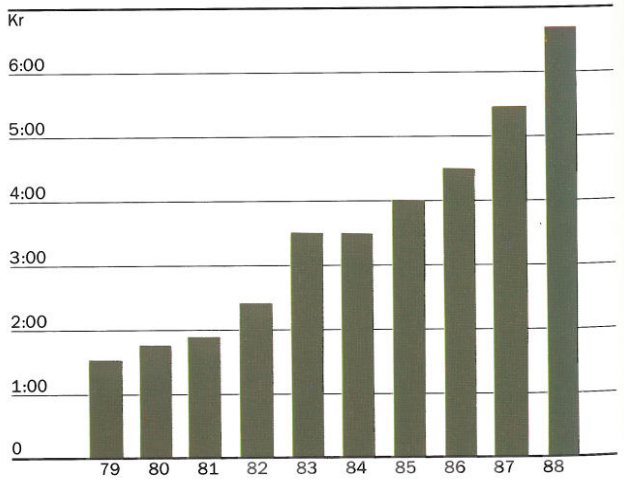
Under 1988 ökade Providentias mottagna utdelningar med 24% och uppgick totalt till 247,2 Mkr (199,6). Inga s k inköpsrätter erhölls.

Providentias mål är att minst 80 % av mottagna utdelningar utdelas vidare till aktieägarna. Därigenom erhåller Providentia befrielse från inkomstskatt på mottagna utdelningar. Resterande 20 % kan därmed skattefritt användas till nya investeringar.

För 1988 har styrelsen beslutat föreslå att utdelningen höjs till 6:75 (5:50) kronor per aktie, vilket jämfört med 1987 är en ökning på 23%.

Därmed har den årliga utdelningstillväxten på Providentiaaktien varit 18% de senaste tio åren. Även Providentiaaktiens s k effektivavkastning, summan av kurstillväxt och utdelning, är hög. Under de senaste fem åren har effektivavkastningen överstigit Stockholmsbörsens med 2,5 procentenheter och den genomsnittliga obligationsräntan med 12 procentenheter.

Utdelning per aktie

Providentias lämnade utdelningar har ökat från drygt 40 Mkr 1979 till föreslagna 194,4 Mkr för verksamhetsåret 1988.

Investmentbolagsrabatten

Den s k investmentbolagsrabatten innebär att ett investmentbolags aktier värderas lägre än nettovärdet av bolagets tillgångar med aktieportföljen värderad till börskurs.

I Providentiaaktiens fall uppgick denna skillnad vid det senaste årsskiftet till 88 kronor, varvid investmentbolagsrabatten var 27%.

Investmentbolagsrabatten uppstod i samband med den ändring av skattelagstiftningen som skedde 1966. Då infördes skatt på investmentbolags realisationsvinster – oavsett hur kort eller lång tid man innehaft aktierna. Tidigare var investmentbolag befriade från realisationsvinstskatt om man innehaft aktierna i mer än fem år.

När denna förändring av skattelagstiftningen genomfördes, uppstod hos investmentbolag – och framför allt hos dem med en stor andel äldre aktieinnehav – en latent skatteskuld. I Providentias fall beräknas denna skatteskuld till ca 15 % av börsportföljens värde.

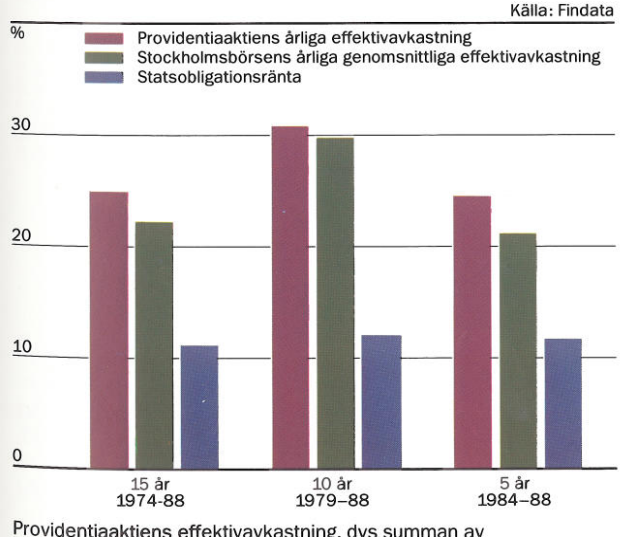
Det är dock knappast rimligt att beakta denna skatteskuld när ett investmentbolags aktie värderas. Dels beror bolagets avkastning på hela substansen, inklusive den latenta skatteskulden. Dels – och det gäller i synnerhet i Providentias fall – innebär innehavet av s k strategiska poster, att marknadsvärdet av börsportföljen överstiger gällande börskurs.

Investmentbolagsrabatten gör det i praktiken omöjligt för investmentbolag att genomföra nyemissioner. Den nuvarande skattelagstiftningen är därmed diskriminerande mot just investmentbolag. I ett längre perspektiv torde därför investmentbolagen ej kunna svara för sin del av industrins riskkapitalförsörjning.

Detta problem uppmärksammades under 1988 av bl a Ägarutredningen som i sitt betänkande "Ägande och inflytande i svenskt näringsliv" konstaterade följande:

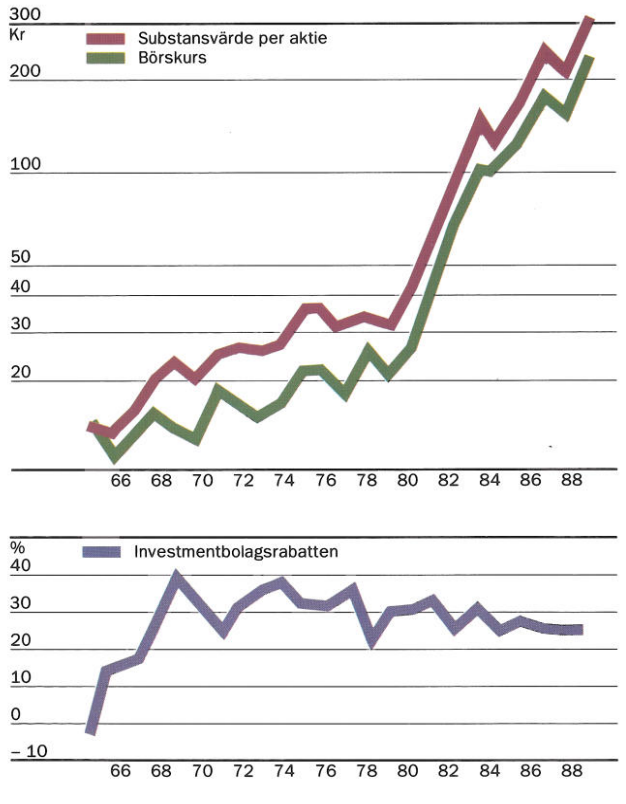
"Utredningen anser det vara av vikt att investmentföretag även i framtiden kan fullgöra en övervakande funktion i de svenska storföretagen. Med hänsyn till detta bör inom ramen för den pågående översynen av skattelagstiftningen prövas huruvida investmentföretagens skattemässiga situation bör förändras".

Jämförelse mellan effektivavkastningen för Providentiaaktien och Stockholmsbörsen

Providentiaaktiens effektivavkastning, dvs summan av kursförändring och utdelning, är hög. Under de senaste 5, 10 resp 15 åren har den överstigit Stockholmsbörsens årliga, genomsnittliga effektivavkastning.

Investmentbolagsrabatten

Investmentbolagsrabatten innebär att marknaden värderar ett investmentbolags aktier lägre än substansvärdet. I Providentias fall uppgick investmentbolagsrabatten i slutet av 1988 till 88 kr eller 27%.

Belåning

För att öka tillväxten och avkastningen på Providentias placeringar arbetas med en viss belåning av aktieportföljen. Ett investmentbolags räntekostnader är skattemässigt avdragsgilla från realisationsvinster som uppkommer i förvaltningsverksamheten. Det innebär att ett investmentbolag genom upplåning kan öka värdetillväxten och avkastningen på sina placeringar. Förutsättningen är att kurstillväxten i ett längre perspektiv motsvarar minst låneräntan och att det uppkommer realisationsvinster som låneräntan kan kvittas mot. Eftersom kurstillväxten på den svenska aktiemarknaden varit i genomsnitt ca 30% per år under 1980-talet, har förutsättningar funnits för en viss belåning. Det är mot denna bakgrund man ska se Providentias upplåning som således har ökat effektivavkastningen.

Vid utgången av året svarade upplåningen för 16% av börsportföljens marknadsvärde mot 43% vid årets början.

Riskutjämning

Providentia är en långsiktig investerare med ett aktivt engagemang i de företag där bolaget är stor ägare. Endast marginella delar av innehaven i dessa företag brukar således säljas ut. Optionsmarknaden är därför ett bra instrument för att skydda Providentias aktieportfölj mot kursnedgångar och därigenom öka avkastningen i portföljen.

Det finns olika typer av aktörer på optionsmarknaden. **Hedgern** vill minimera sin risk vid ett eventuellt kursfall och är beredd att betala en viss försäkringspremie alternativt avsäga sig viss avkastning för att uppnå detta. **Arbitragören** försöker utnyttja skillnader i prissättning för att utan egentlig risk och ofta med små marginaler tjäna pengar. **Tradern** är beredd att ta vissa risker för att tjäna pengar genom den kunskap om marknadens framtida utveckling som han besitter. Providentia agerar direkt eller indirekt i alla dessa roller.

De viktigaste instrumenten på optionsmarknaden utgörs av aktieoptioner och indexoptioner.

En aktieoption ger innehavaren rätten, men inte skyldigheten, att när som helst inom en bestämd tid köpa eller sälja aktier till ett på förhand bestämt pris (lösenpris). En option som ger rätten att köpa aktier kallas köpoption och en option som ger rätten att sälja aktier kallas säljoption. För närvarande sker daglig handel med standardiserade aktieoptioner, både köp- och säljoptioner, i cirka 10 börsbolag.

De tio största aktieägarna 1988-12-31

	% av aktiekapitalet	% av rösterna
Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse	22,2	25,0
SPP och AMF	8,9	8,0
Trygg-Hansa-gruppen	6,0	5,1
Stockholms Enskilda Banks Pensionsstiftelse i SEB	4,4	5,0
Marianne och Marcus Wallenbergs Stiftelse	3,8	4,3
Skandia-gruppen	4,8	4,2
Skandinaviska Bankens Pensionsstiftelse	3,1	3,5
Marcus och Amalia Wallenbergs Minnesfond*	2,1	2,2
Barkman och Co AB*	1,3	1,4
Kammarkollegiet Fondbyrån	1,0	1,0

*Förvaltarregistrerade innehav 1988-09-25

Aktieägarstatistik 1988-12-31 enligt VPC*

Storleksklass	Antal aktieägare	Totalt antal aktier	Totalt antal aktier i % av aktiekapitalet
1– 500	11.541	1.614.864	5,7
501– 5.000	3.322	4.460.634	15,5
5.001– 50.000	277	3.674.874	12,6
50.001–100.000	20	1.410.619	4,9
100.001–700.000	13	3.135.774	10,9
700.001–	8	14.503.235	50,4
	15.181	28.800.000	100,0

*Förvaltarregistrerade innehav per 1988-09-25

Aktiestatistik 1988-12-31

Aktiekapital	720.000.000:–
Nominellt värde	25:–
Antal aktier	28.800.000
varav A bundna (1 röst)	20.448.001
A fria (1 röst)	4.751.999
B fria (1/10 röst)	3.600.000

En indexoption liknar till stora delar en aktieoption, skillnaden är att optionen ger innehavaren rätt att köpa eller sälja ett marknadsgenomsnitt (index) istället för aktier i ett enskilt företag.

Hedgingverksamheten, som är den dominerande, bedrivs i det av Providentia hälftenägda och rörelsedrivande bolaget Patricia. När den allmänna kursnivån är hög köper Patricia säljoptioner eller ställer ut köpoptioner på indexoptionsmarknaden. När aktiemarknaden sedan går ned ökar värdet på de köpta säljoptionerna, medan värdet på de utställda köpoptionerna minskar. Sammantaget ökar därmed värdet på Patricias värdepappersportfölj. Detta kompenserar en del av den värdeminskning som vid en allmän kursnedgång drabbar Providentias aktieportfölj.

Genom Patricia arbetas också med aktieoptioner, antingen med utgångspunkt från innehaven i Patricias egen portfölj eller innehaven i Providentias portfölj. Den strategi som främst används är sk covered calls.

En covered call innebär att innehavaren – dvs Patricia eller Providentia via Patricia – av den underliggande aktien utfärdar en köpoption på denna aktie. Den premie som erhålls kan betraktas som ett kursfallsskydd för den innehavda aktien. Samtidigt medför också utfärdandet att innehavaren av aktien, under optionens löptid, avsäger sig rätten till värdestegring utöver det lösenpris som den utställda optionen har.

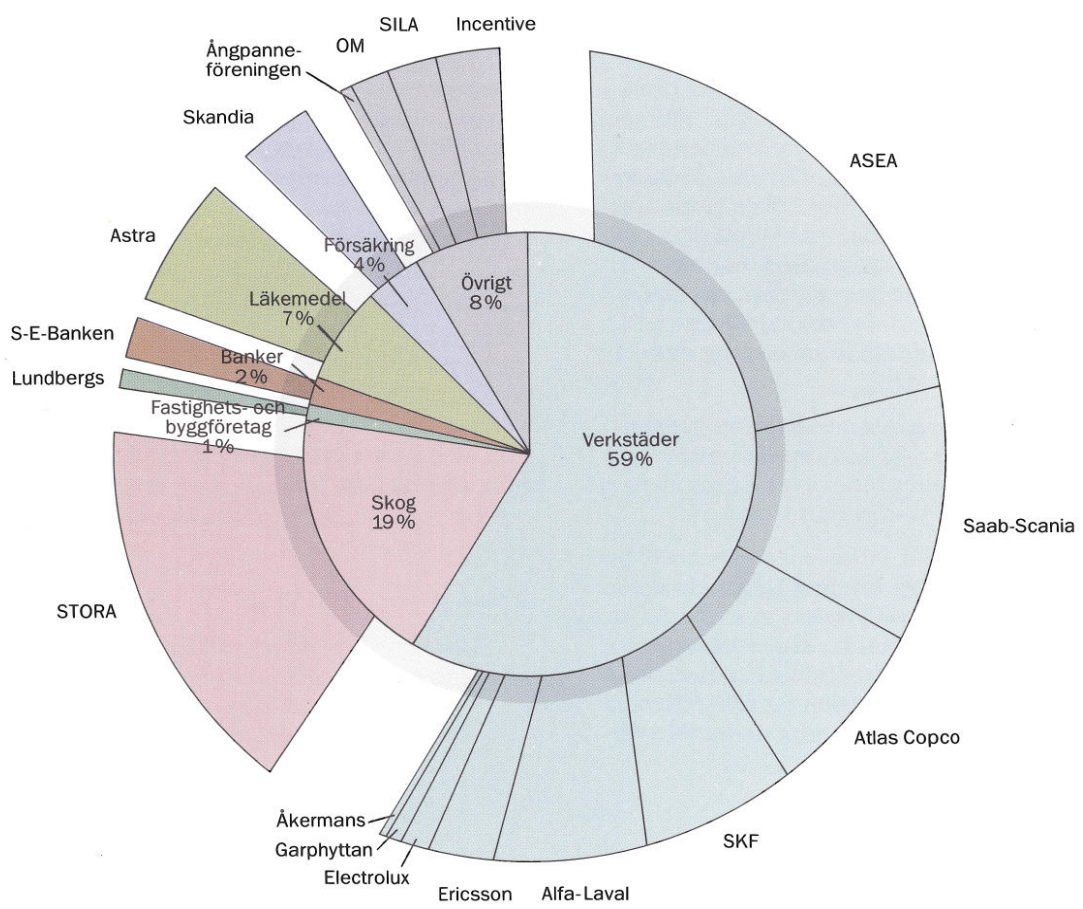
I tradingverksamheten, som sker i det av Providentia hälftenägda Cator, utnyttjas kunskaperna om de bakomliggande faktorer som påverkar options- och aktiemarknaderna. Cator arbetar med olika sk strategier (straddles, strangles), dvs komplicerade kombinationsaffärer mellan optioner av olika slag.

Arbitrageverksamhet bedrivs av det fristående Arbitech, som till 25% ägs av Providentia. Företaget arbetar som marketmaker på indexoptionsmarknaden och hade under 1988 en marknadsandel på ca 20%. Den från årsskiftet utvidgade omsättningsskatten har dock omöjliggjort fortsatt verksamhet. Arbitech planerar därför en avveckling av hela verksamheten alternativt en förflyttning utomlands.

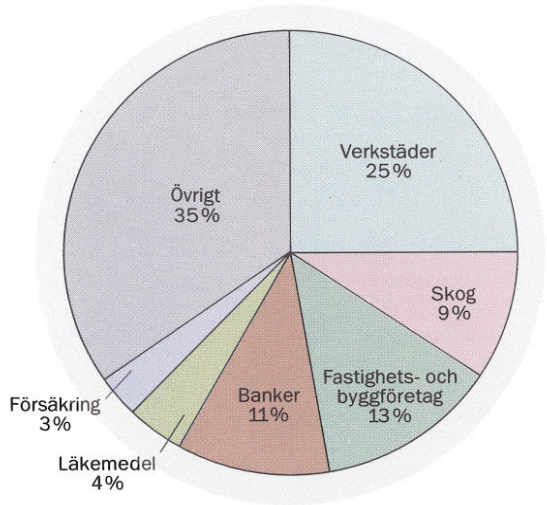
Förvaltnings AB Providentia

Börsportföljens profil

Providentia

Stockholmsbörsen

Substansvärdet

Ökade till 328 kr per aktie

Providentiagruppens substansvärde ökade kraftigt under 1988. Vid årets ingång uppgick substansvärdet till 6.032 Mkr för att vid årets slut ha ökat med 57% till 9.450 Mkr. Utslaget per aktie ökade substansvärdet under året från 209 kronor till 328 kronor.

Substansvärdet

	88-12-31 Mkr	Kr/aktie	87-12-31 Mkr	Kr/aktie
Börsnoterade aktier, de tio största innehaven:				
ASEA	1.837	64	1.216	42
STORA	1.666	58	1.218	42
Saab-Scania	1.055	37	640	22
Atlas Copco	690	24	418	15
SKF	581	20	313	11
Astra	568	20	507	18
Alfa-Laval	533	18	297	10
Skandia	378	13	303	11
Incentive	307	11	235	8
SILA	215	7	165	6
	7.830	272	5.312	185
Börsnoterade aktier, övriga:	872	30	1.399	48
Ej börsnoterade aktier:				
Bohusbanken	220	8	205	7
Stockholm-Saltsjön	594	21	408	14
Patricia	434	15	70	2
Övriga	758	26	740	26
	2.006	70	1.423	49
Övriga tillgångar och skulder	–1.258	–44	–2.102	–73
Totalt substans-värde	9.450	328	6.032	209

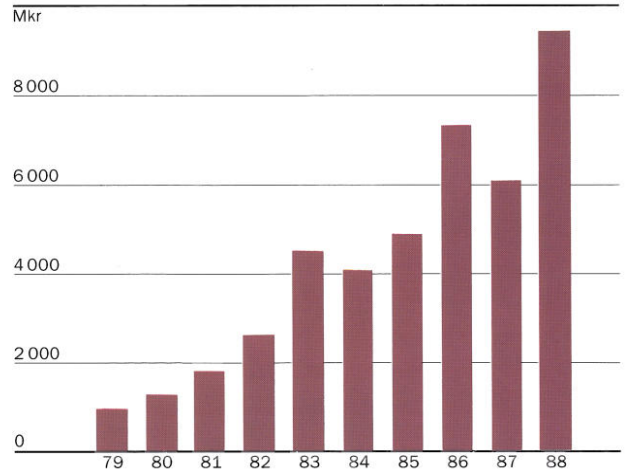
I ovanstående uppställning ingår börsnoterade aktier till börskurs och investeringar i ej börsnoterade företag till försiktigt uppskattade marknadsvärden. Hänsyn har ej tagits till föreslagen utdelning till egna aktieägare eller latent skatt i aktieportföljen. Eget kapital i värdepappershandeln är justerat med 50% av obeskattade reserver.

Substansvärdets utveckling är av central betydelse eftersom investmentbolag i regel värderas enligt substansvärdemodellen. Substansvärdet visar skillnaden mellan bolagets tillgångar, upptagna till marknadsvärde, och dess skulder – d v s bolagets reella värde.

Den helt dominerande delen av Providentiagruppens substansvärde utgörs av aktieinnehaven i de börsnoterade företagen – och framför allt då de tio största innehaven. Som framgår av vidstående tabell svarar dessa för 7.830 Mkr av gruppens totala substansvärde på 9.450 Mkr.

Bland de ej börsnoterade företagen bör noteras den kraftiga ökningen av det totala substansvärdet i det hälftenägda Patricia, från 140 Mkr vid årets början till 868 Mkr vid årets slut, varav således hälften redovisas i tabellen.

Substansvärdets utveckling

Substansvärdet visar bolagets reella värde, dvs skillnaden mellan bolagets tillgångar, upptagna till marknadsvärde, och dess skulder. I Providentias fall ökade substansvärdet under 1988 med 57%. Den årliga, genomsnittliga ökningen har de senaste tio åren varit 25%.

Tio år i sammandrag

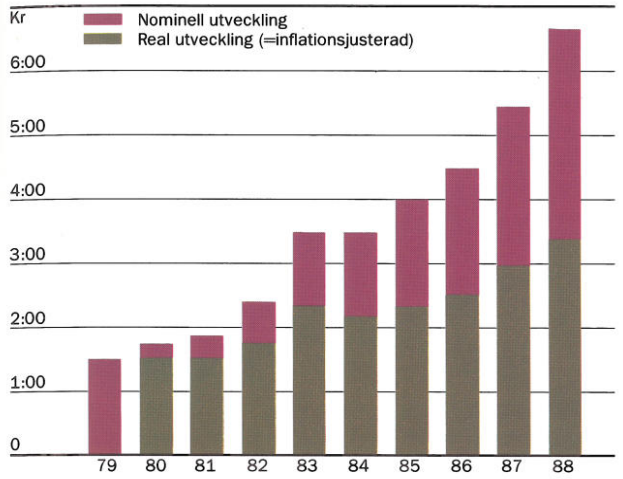
Mkr	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	Genomsnittlig tillväxt 5/10 år i procent
Mottagna utdelningar											
– dotterbolag	1	1	1	7	2	3	4	7	8	12	43/20
– övriga bolag	49	61	66	79	95	99	114	157	192	236	20/19
Värdet av erhållna inköpsrätter	–	–	–	–	22	3	29	–	–	–	– –
Utdelningsgrundande intäkter	50	61	67	86	119	105	147	164	200	247	16/19
Lämnad utdelning	42	49	54	68	101	101	115	130	158	194[1]	14/18
Lämnad utdelning i procent av utdelningsgrundande intäkter	84%	80%	81%	79%	85%	96%	78%	79%	79%	79%	– –
Marknadsvärde börsaktier	780	931	1.571	2.240	3.852	3.259	4.299	6.890	6.711	8.702	18/26
Uppskattat marknadsvärde övriga aktier	120	192	279	423	595	568	865	1.167	1.466	2.050	28/37
Bokfört värde	–351	–430	–553	–732	–1.204	–1.502	–2.049	–2.792	–4.654	–4.548	30/30
Övervärde	549	693	1.297	1.931	3.243	2.325	3.115	5.265	3.523	6.204	14/26
Eget kapital	373	459	546	690	1.192	1.678	1.781	2.050	2.509	3.246	22/25
Substansvärde	922	1.152	1.843	2.621	4.435	4.003	4.896	7.315	6.032	9.450	16/25
Soliditet	99%	99%	98%	94%	91%	45%	48%	59%	47%	70%	– –
Försäljningar av börsaktier	34	121	140	203	657	738	355	535	1.490	1.569	– –
Försäljningar i procent av aktieportföljens marknadsvärde	4%	13%	9%	9%	17%	23%	8%	8%	22%	18%	(16/15)[2]
Realisationsvinster	8	60	83	127	506	511	140	259	643	847	– –
Nyemissioner och köp av börsaktier	34	123	170	210	564	550	528	905	2.574	552	
Kronor per aktie											
Substansvärde	32	40	64	91	154	139	170	254	209	328	16/25
Börskurs 31 december	22	27	42	66	104	103	121	185	153	240	18/25
Börskurs i procent av substansvärde	72%	68%	65%	73%	67%	74%	71%	73%	73%	73%	– –
Utdelning	1:46	1:69	1:88	2:38	3:50	3:50	4:00	4:50	5:50	6:75[1]	14/18
Direktavkastning	6,6%	6,3%	4,5%	3,6%	3,4%	3,4%	3,3%	2,4%	3,6%	2,8%	– –

[1] Föreslagen utdelning.
[2] Genomsnittlig försåld andel i procent av aktieportföljen under 5/10 år.

Pga avrundning kan uppgifterna i denna sammanställning avvika från vad som tidigare redovisats.

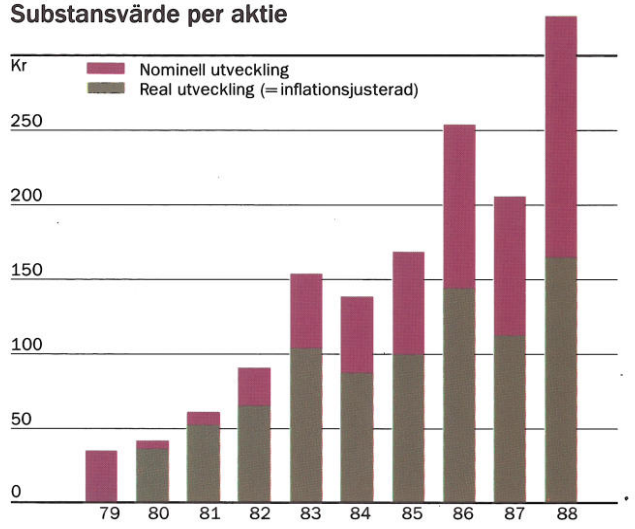
Inflationsrensade nyckeltal

Utdelning per aktie

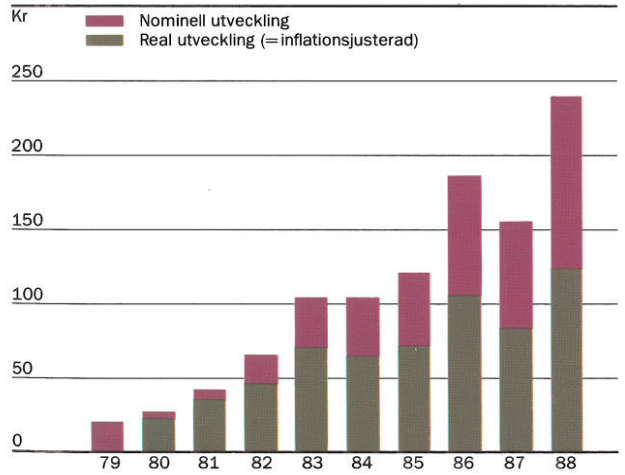
Utdelningen per aktie har ökat från 1,46 kr per aktie 1979 till föreslagna 6,75 kr per aktie 1988. I genomsnitt har den årliga, nominella utdelningstillväxten varit 18% under tioårsperioden. I reala tal har tillväxten i genomsnitt varit 9% per år.

Substansvärde per aktie

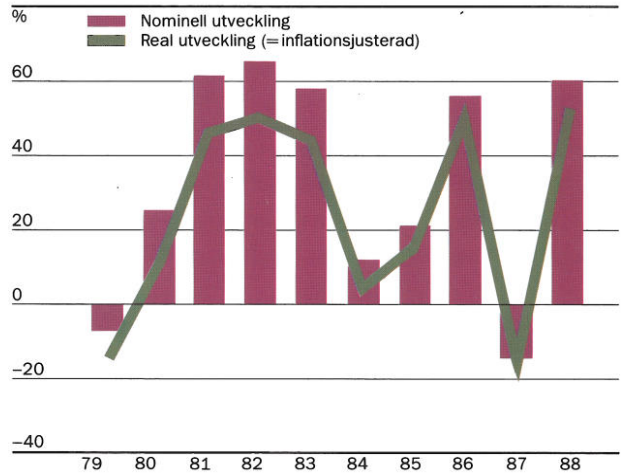
Substansvärdet per aktie har ökat från 32 kr 1979 till 328 kr 1988. Den genomsnittliga tillväxten per år under tioårsperioden har nominellt varit 25%. Den reala tillväxten per år har uppgått till 16%.

Börskurs per 31 december

Providentiaaktiens börskurs har ökat från 22 kr 1979 till 240 kr 1988. I genomsnitt har den årliga, nominella kursökningen varit 25% medan den reala uppgått till 16%.

Providentiaaktiens effektivavkastning

Providentiaaktiens effektivavkastning, dvs summan av kursförändring och utdelning var under 1988 i reala tal 51%.

Konjunktur- och börsöversikt

Stark tillväxt, uppåt på börsen

Stockholmsbörsens utveckling under 1988 blev mycket stark med en uppgång i generalindex på 52%, vilket placerade Stockholm i topp bland världens börser 1988. Av de större börserna hade Tokyo den bästa utvecklingen med 37% medan New York och London endast ökade 12% respektive 7%.

Den internationella ekonomin

För OECD-området som helhet beräknas BNP-tillväxten i reala termer ha uppgått till 4 %. Av de ledande ekonomierna var tillväxten högst i Japan med 5,75 % och något lägre i USA och Västtyskland, som båda noterade en tillväxt på 3,75 %. Denna starka tillväxt var överraskande mot bakgrund av den pessimism som rådde efter börskraschen i oktober 1987.

I USA var farhågorna stora att den förmögenhetsförlust på ca 1.000 miljarder dollar som åsamkades aktieägarna genom börskraschen i oktober 1987 skulle medföra en betydande konsumtionsförsvagning med åtföljande recession. Istället fick man nu en normal konsumtionsutveckling, en stark investeringskonjunktur och en avsevärd förbättring av utrikeshandeln mot ökad export. Av avgörande betydelse var Federal Reserves resoluta agerande; den strama penningpolitiken övergavs, likviditet tillfördes det finansiella systemet och räntorna sänktes. Även dollarn tilläts falla, vilket gav den amerikanska exportindustrin ytterligare luft under vingarna.

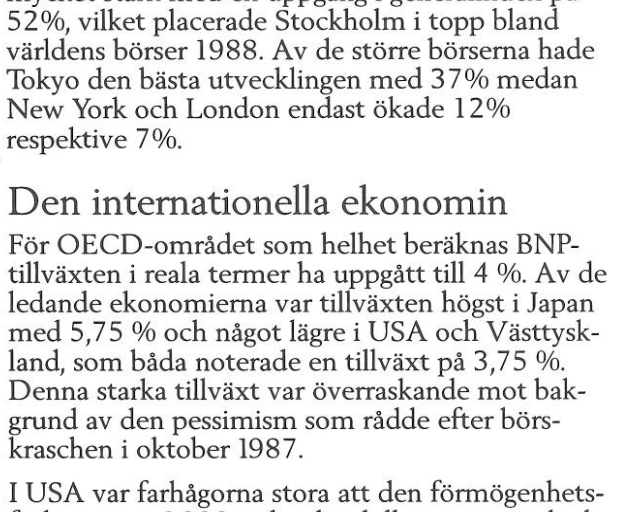
I Japan bedrevs samtidigt en kraftfull politik i syfte att reducera de stora överskotten i handelsbalansen. Den inhemska konsumtionen ökades och importen stimulerades. Detta skedde bl a genom ökat bostadsbyggande, skattesänkningar och en expansiv penningpolitik.

Även i Europa, inom D-marksblocket, bedrevs en politik i syfte att reducera de bestående handelsbalansöverskotten. Västtysklands traditionella oro för inflation begränsade dock viljan till en alltför efterfrågestimulerande politik. Det som nu istället kom att bära upp den europeiska konjunkturen var en stark investeringskonjunktur, framsprungen ur ett högt kapacitetsutnyttjande och företagens behov av att positionera sig inför skapandet av den integrerade europeiska marknaden 1992.

I takt med att den ekonomiska tillväxten tog fart vändes marknadens fruktan för recession till en oro för att ekonomin var på väg att överhettas. Signalerna kom främst i form av ett allt högre kapacitetsutnyttjande, minskad arbetslöshet och en kraftig sysselsättningstillväxt. Även inflationstalen började stiga, om än måttfullt och från en låg nivå.

Federal Reserve i USA bytte åter fot under våren och inledde en period med successivt allt stramare penningpolitik. Diskontot höjdes med en halv procent till 8,75% i augusti och åter ned en halv procent i februari 1989. Fed Funds rate steg från 6,6% i mars till 8,75% den sista december. I slutet av året fick USA också en inverterad s k yield-kurva – d v s högre ränta på kortare löptider än på längre – vilket historiskt sett varit en pålitlig indikation på att en väsentlig försvagning av ekonomin är nära förestående.

Utvecklingen på världens aktiebörser 1988

Stockholmsbörsen utvecklades bäst av alla stora börser under 1988. Generalindex steg med 52%.

Bytesbalans i procent av BNP

Den amerikanska bytesbalansen har stadigt försämrats. För att vända utvecklingen krävs att efterfrågan växer långsammare på den amerikanska marknaden än i omvärlden.

Utsikter för 1989

Problemen i världsekonomin är välkända. De stora obalanserna i världshandeln och åtföljande kapitalflöden skapar stora spänningar i det finansiella systemet när förtroendet för den förda politiken av någon anledning sviktar. På sikt måste dessa obalanser korrigeras för att en stabil utveckling ska vara möjlig.

Orsaken till problemen står att finna i USA, som under en följd av år haft en inhemsk efterfrågenivå som överstigit tillgängliga produktionsresurser, med en kraftig ökning av importen och försämring av bytesbalansen som följd. Problemet förstärktes av den starka dollarn fram till 1985, som fick allvarliga återverkningar på stora delar av den amerikanska exportindustrin. För att vända den negativa utvecklingen av bytesbalansen krävs nu att den inhemska efterfrågan i USA under en följd av år växer långsammare än i omvärlden.

Även av inflationsskäl är det önskvärt med en dämpning av den amerikanska konjunkturen. Med låg arbetslöshet och ett högt kapacitetsutnyttjande är det nödvändigt att dämpa konjunkturen i USA, även om inflationen ännu inte tagit fart på allvar.

Det är rimligt att tro att den relativt kraftiga ränteuppgången under 1988 kommer att medföra en dämpning av den amerikanska konjunkturen. Balansproblemen kan då förbättras och dollarn stabiliseras. Med den nya administrationen under president Bush synes också möjligheterna goda att lösa dödläget med budgeten. Sammantaget talar detta för en relativt positiv utveckling i den amerikanska ekonomin under 1989.

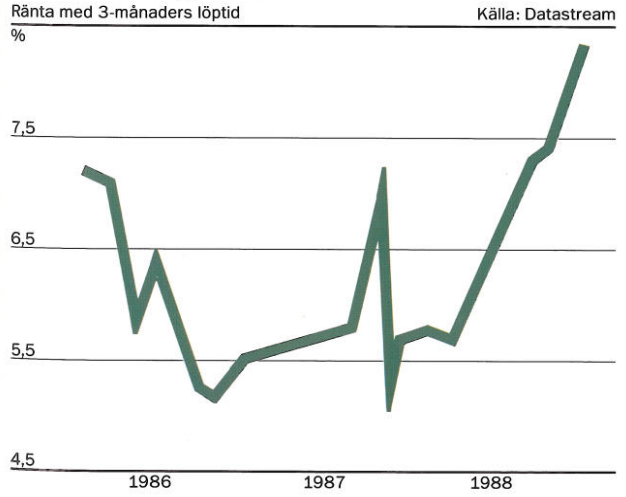
Sverige

Den svenska ekonomin har i ovanligt hög grad gynnats av utvecklingen i vår omvärld. Skogsindustrin har gått en ny vår till mötes och verkstadsindustrin har gynnats av den starka investeringskonjunkturen. Nedgången i oljepriserna har haft en positiv effekt på den oljeberoende svenska ekonomin. Konkurrenskraften har hållits uppe till följd av att kronan – genom valutakorgens konstruktion – tillsammans med dollarn deprecierats gentemot våra främsta konkurrentländer i Europa och Asien.

Trots denna förmånliga omvärldsutveckling är tillståndet i den svenska ekonomin inte bra. Ekonomin uppvisar klara överhettningstendenser, trots att BNP-tillväxten för 1988 beräknas stanna vid måttfulla 2,1 %. Kostnadsutvecklingen är klart oroande – för 1988 beräknas de genomsnittliga lönekostnadsökningarna uppgå till 7,8% – och produktivitetsutvecklingen svag. För 1988 beräknas den svenska inflationen till 6,1 %, ett av de högsta inflationstalen bland OECD-länderna. För 1989 förutses inflationen i Sverige öka till 6,5–7,0%.

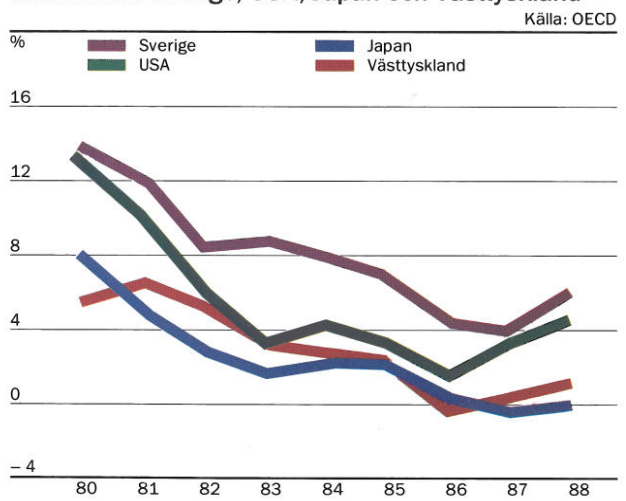
Vår bytesbalans går mot ökande underskott. För 1988 räknas med ett underskott på

Ränteutvecklingen i USA

I början av 1988 fruktade många att ekonomin var på väg att överhettas. Federal Reserve i USA stramade åt penningpolitiken med successivt höjda räntor.

Inflationen i Sverige, USA, Japan och Västtyskland

Inflationen i Sverige är högre än i viktiga konkurrentländer. 1989 förutses inflationen i Sverige öka till 6,5–7,0%.

15,7 miljarder och för 1989 förutses ett underskott i storleksordningen 17–19 miljarder. Orsaken till den svaga bytesbalansutvecklingen är dels den starka ökningen av privatkonsumtionen, dels en svag volymutveckling på exportsidan. Konsumtionsökningen beror delvis på uppdämda konsumtionsbehov efter flera år med svag realinkomstutveckling och det finns anledning att räkna med en viss avmattning under 1989, vilket påverkar bytesbalansen positivt. Den avgörande frågan är dock om den ökning av exportpriserna relativt importpriserna som hittills burit upp den svenska handelsbalansen blir bestående. Om inte kan de svenska balansproblemen bli betydande.

Aktiemarknadsbedömning

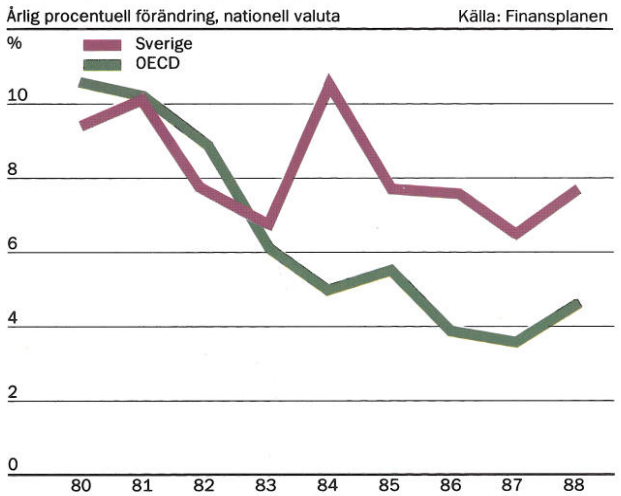
Sveriges ekonomiska utveckling rymmer således betydande risker. Får vi en internationell konjunkturavmattning under 1989-90 kommer effekterna av vår avvikande kostnadsutveckling att bli mer märkbara och balansproblemen förstärkas. Företagens vinster kommer att öka även 1989 men ökningstakten försämras från 1988. Vinstmarginalerna riskerar att komma under ökande press och lönsamheten försämras.

I det längre perspektivet bör dock de positiva effekterna av den tilltänkta skattereformen framhållas. Om den genomförs läggs grunden för en långsiktig sund utveckling i svensk ekonomi, även om de höga indirekta skatterna kommer att utgöra ett fortsatt problem.

Den svenska börsen har under senare år drivits av en mycket god likviditet, dels genom de pengar som är öronmärkta för aktiemarknaden hos allemansfonder och löntagarfonder, dels genom försäkringsbolagens stora naturliga placeringsbehov. Utöver detta har marknaden likvidiserats av stora uppköpsaffärer under såväl 1987 som 1988. Det synes orealistiskt att räkna med motsvarande situation under 1989. Istället kan likviditetssituationen komma att försämras i takt med att svenska institutioner, efter valutaregleringens avskaffande, väljer att investera mer i utländska aktier.

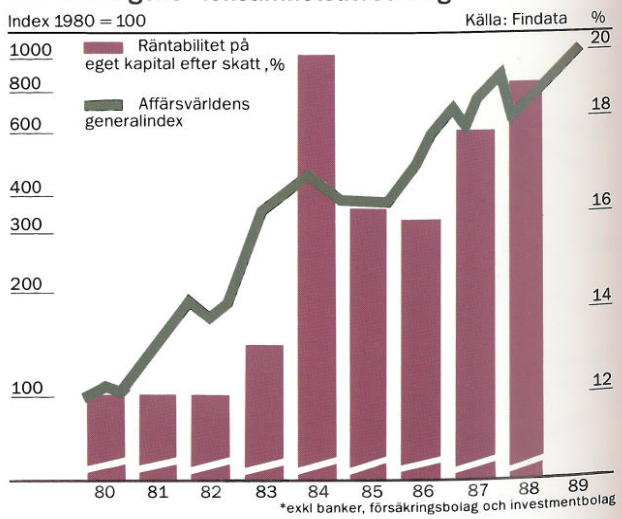
Med en uppgång i generalindex på 52 % under 1988 synes de flesta positiva faktorer vara väl diskonterade även om värderingen av börsen fortfarande inte är avskräckande hög. Det är dock inte sannolikt att Stockholmsbörsen under 1989 åter kommer att utvecklas väsentligt bättre än börserna i vår omvärld.

Nominell timlön inom industrin

Kostnadsutvecklingen i Sverige ligger klart högre än i OECD-länderna och inger anledning till oro. För 1988 beräknas de genomsnittliga lönekostnadsökningarna i Sverige uppgå till 7,8%.

Börsföretagens* lönsamhetsutveckling

Lönsamhetsutvecklingen är avgörande för aktiekursernas utveckling. För 1989 förutses en något svagare lönsamhet för börsföretagen.

RULLAGER HOS SKF I GÖTEBORG

Nettoförsäljning och minskad belåning

Förvaltningen av moderbolagets långsiktiga aktieportfölj är Providentiagruppens huvudsakliga verksamhet och helt avgörande för Providentias utdelningskapacitet.

Under 1988 ökade utdelningsintäkterna med 24% och uppgick till 247,2 Mkr (199,6). Utdelningarna från moderbolagets börsportfölj svarade för 220,3 Mkr (179,8), vilket jämfört med 1987 innebar en ökning med 22,5%.

Under året ökade värdet, justerat för nettoförändringar, av Providentias börsportfölj med 49% och uppgick vid årsskiftet till 8.702 Mkr (6.711). Under samma period steg Affärsvärldens generalindex med 52%.

Sett i ett längre tidsperspektiv, exempelvis de senaste fem åren, har portföljens genomsnittliga tillväxt varit i paritet med Affärsvärldens generalindex, som under perioden haft en årlig tillväxt om drygt 20%.

Större aktieaffärer under 1988[1]

Köp[2]	
254.000	ASEA A
269.000	Astra A
664.000	Saab-Scania A
58.000	SKF A
447.000	STORA A
Fondemissioner och split[3]	
204.000	Garphyttan
947.000	Stockholms Options-marknad, OM
1.247.000	STORA B
Försäljningar[2]	
441.000	Astra B
200.000	Atlas Copco
100.000	Electrolux B
600.000	Lundbergs
835.000	S-E-Banken
93.000	Skandia
860.000	Skandia International
1.247.000	STORA B
2.972.000	Swedish Match A
1.300.000	Swedish Match B

1) Antal aktier har utjämnats till hela tusental.
2) Avser nettoförändringar. Antalet aktier är justerat för emissioner under året för att få jämförbarhet med utestående aktiestock i respektive bolag 1988-12-31.
3) Avser aktier som erhållits från existerande aktieinnehav vid årets ingång.

Providentias upplåning sjönk under året från 2.873 Mkr till 1.361 Mkr. I förhållande till börsportföljens marknadsvärde sjönk den från 43% till 16%.

De största aktieaffärerna

Totalt under 1988 har aktier köpts och nytecknats för 614 Mkr (2.817), varav börsnoterade svenska aktier svarade för 552 Mkr (2.574).

Försäljningarna, som uteslutande avsåg börsnoterade svenska aktier, uppgick till 1.569 Mkr (1.492). Under året nettosåldes således aktier för 955 Mkr.

STORAs köp av Swedish Match var en av det gångna årets stora affärer. Som stor aktieägare i båda företagen hade Providentia möjlighet att på nära håll se de industriella fördelarna med affären. Genom samgåendet skapades en svenskbaserad internationell koncern där STORAs kunskap vad gäller råvaror och storskalig produktion kan kombineras med Swedish Matchs erfarenhet av konsumentnära produkter. Även inom områden som transporter, inköp och finansförvaltning förväntas samgåendet resultera i betydande positiva samordningseffekter.

Affären gav Providentia en likvid på 624 Mkr och en realisationsvinst på 288 Mkr. Under året har Providentia ytterligare förstärkt sitt innehav av A-aktier i STORA medan innehavet av B-aktier avyttrats. Vid årsskiftet uppgick Providentias ägarandel i STORA till 8,4% av aktiekapitalet och 10,2% av rösterna.

Under året har stora nettoinvesteringar gjorts i ASEA och Saab-Scania.

I ASEA har Providentias ägarandel därmed ökat från 7,3% till 7,7% av aktiekapitalet och från 8,6% till 9,1% av rösterna. Investeringen har gjorts dels för att stärka ägarpositionen i ASEA, dels för att ASEA bedöms ha goda framtidsutsikter efter samgåendet med Brown Boveri och den pågående omstruktureringen.

I Saab-Scania har Providentia under året ökat sin ägarandel från 6,3% till 7,2% av aktiekapitalet och från 7,2% till 8,3% av rösterna. Även här har Providentia önskat stärka sin ägarposition. Saab-Scania befinner sig i en intensiv uppbyggnadsfas inom flyg- och personbilsdivisionen samtidigt som Scaniadivisionen utvecklas mycket väl. Efter årets slut har Providentia ökat sin ägarandel ytterligare till 8,6% av aktiekapitalet och 9,9% av rösterna.

Större nettoförsäljningar har även ägt rum i Astra, Lundbergs och Skandia International. I Skandia International avyttrades Providentias hela aktieinnehav och i Lundbergs drygt halva innehavet.

Övriga aktieaffärer

Under året har förvärvats ytterligare 50.000 A-aktier i Ångpanneföreningen, ett konsultföretag med nära anknytning till industrin och med ett intressant fastighetsinnehav. Providentias ägarandel i Ångpanneföreningen uppgår därmed till 11,3% av aktiekapitalet och 17,4% av rösterna.

Aktieinnehavet i Alexander & Alexander avyttrades till det amerikanska mäklarföretaget Alexander & Alexander Inc., USA.

Aktieförvaltningens resultat

Resultatet av moderbolagets aktieförvaltning efter räntenetto blev 47,9 Mkr (52,2). Räntenettot försämrades till –181,0 Mkr (–133,7) på grund av högre genomsnittlig upplåning än under föregående år. Skulderna har dock minskat från 2.873 Mkr vid årets början till 1.361 Mkr vid årets slut.

Övrig förvaltningsverksamhet

Aktieförvaltning bedrivs också i de helägda dotterbolagen AB Kölen och AB Fiducia samt i de närstående förvaltningsbolagen AB Thisbe och AB Emissionsinstitutet.

Kölens värdepappersportfölj består huvudsakligen av 154.700 aktier i STORA med ett marknadsvärde vid årets slut på 51,4 Mkr. Resultatet före bokslutsdispositioner och skatt uppgick till 1,4 Mkr (1,0).

Fiducias aktieförvaltning sker genom det helägda och New Yorkbaserade Providentia Ltd. Vid årsskiftet var värdet av bolagets portfölj USD 7,8 miljoner (9,1). Resultatet före bokslutsdispositioner och skatt blev USD –0,3 miljoner (0,2).

Thisbe, som är hälftenägt av Providentia, är moderbolag i en företagsgrupp bestående av AB Patricia, AB Residuum (f d AB Finans Vendor), AB Emissionsinstitutet och Instoria AB.

Thisbes aktieportfölj hade vid årsskiftet ett marknadsvärde av 187 Mkr (206). De största innehaven finns i STORA och Alfa-Laval. Under 1988 avyttrades Thisbes aktieinnehav i Eldon, vilket uppgick till 16,5% av aktiekapitalet. Huvuddelen av Finans Vendors rörelse såldes till Trygg Finans till i stort bokförda värden. Finans Vendor bytte namn till AB Residuum där resterande delar fanns samlade vid årsskiftet.

Thisbes resultat 1988 uppgick före bokslutsdispositioner och skatt till 67,8 Mkr inklusive anteciperad utdelning om 40 Mkr från Patricia.

Emissionsinstitutet ägde vid årsskiftet 128.500 aktier i ASEA till ett marknadsvärde av 49,9 Mkr. Resultatet före bokslutsdispositioner och skatt blev 0,8 Mkr (38,3).

De tio största aktieposterna 1988-12-31

	Börsvärde Mkr	Andel av börsnoterade portföljen %	Andel av mottagna utdelningar %	Kursutveckling under 1988 %	Aktiepostens i kr per Providentiaaktie
ASEA	1.837	21	16	43	64
STORA	1.666	19	23	56	58
Saab-Scania	1.055	12	14	43	37
Atlas Copco	690	8	9	78	24
SKF	581	7	7	78	20
Astra	568	7	2	19	20
Alfa-Laval	533	6	6	79	18
Skandia	378	4	2	30	13
Incentive	307	4	3	31	11
SILA	215	2	1	33	7
	7.830	90	83		272
Övriga aktier	872	10	17		30
Totalt	8.702	100	100		302

Värdepappershandel

Patricias roll allt viktigare

Providentias värdepappershandel har under året allt mer koncentrerats till det med Investor delägda bolaget Patricia. Samtidigt har dotterbolaget Vecturas roll vad avser värdepappershandeln tonats ned.

Värdepappershandel sker också i det relativt nystartade Arbitech, som ägs tillsammans med Investor, O'Connor och Export-Invest samt i Cator.

Samtliga dessa företag är rörelsedrivande, vilket medför att realiserade kursvinster, mottagna utdelningar och ränteintäkter behandlas som rörelsevinster och beskattas i sin helhet efter avdrag för eventuella kursförluster, räntekostnader och skattemässigt tillåtna nedskrivningar på värdepappersinnehaven.

Värdepappershandeln ger Providentia närhet till marknaden och därmed möjlighet att ta del av stämningslägen, rykten och affärsuppslag. Detta ger värdefulla erfarenheter även för omplaceringar i den långsiktiga aktieportföljen. Dessutom ger värdepappershandeln, genom bl a optionsstrategier, möjlighet att skydda den långsiktiga aktieportföljen mot snabba kursfluktuationer.

AB Patricia

Patricia, som bildades 1984, har på senare år kommit att spela en allt mer central roll inom Providentiagruppen. Vid sidan av aktieinnehaven i bl a STORA, Atlas Copco och Korsnäs är Patricias huvudsakliga uppgift att bedriva kort och medellång handel i aktier, optioner och räntebärande värdepapper. Patricias roll är också att utföra hedging, d v s riskreducering, i syfte att skydda Providentias långsiktiga aktieportfölj mot kursnedgång samt öka avkastningen på portföljen.

Patricia har successivt också blivit ett allt mer utpräglat kunskapsföretag. Fr o m årsskiftet är Providentia/Investorgruppens personal anställd i Patricia. Ca 40 anställda arbetar där med analysverksamhet, corporate finance-aktiviteter, handel, ekonomi och back-office, finanseringsfrågor m m.

Patricias innehav i STORA uppgår till 4.168.000 aktier (7,0% av aktiekapitalet och 8,5% av rösterna) och i Atlas Copco till 3.156.000 aktier (13,5% av aktiekapitalet och rösterna). På delar av dessa båda innehav är köpoptioner utställda.

Under det gångna året har Patricia förvärvat 700.000 A-aktier i Korsnäs, motsvarande 13,1% av aktiekapitalet och 15,4% av rösterna.

Patricia har också från Trelleborg förvärvat en option att senast 15 december 1989 förvärva 1.312.000 A-aktier i SKF, en post som motsvarar 4,9 % av aktiekapitalet och 10,5 % av rösterna i SKF.

Patricia har övertagit större delen av Vecturas och Dubas (dotterbolag till Investor) aktieinnehav i Nordisk Television AB, ett företag som bildades 1987 och som har som mål att bygga upp och driva en fristående, reklamfinansierad nordisk TV-kanal med ett brett nationellt programutbud. Övriga delägare är FB Invest AB, Stiftelsen Bokförlaget Natur & Kultur samt Försäkringsbolaget SPP.

Under året har Patricia etablerat dotterbolaget Patricia Investments Inc. i USA med ett eget kapital på USD 30 miljoner. Bolagets affärsidé är att investera i onoterade företag som förväntas utvecklas positivt och senare börsnoteras.

Den korta och medellånga aktiehandeln, som är Patricias huvudsakliga verksamhetsområde, har under det gångna året varit framgångsrik. Totalt har aktier köpts för 6.943 Mkr (3.982) och sålts för 7.798 Mkr (4.324).

Marknadsvärdet på Patricias totala värdepappersportfölj uppgick vid årsskiftet till 4.061 Mkr (2.502). Den svenska börsnoterade aktieportföljen hade ett värde på 3.458 Mkr (1.232).

Patricia har ett 40-tal anställda inom analys, värdepappershandel, corporate finance, ekonomi och administration.

Ovan fr v: Christer Lembke, Måns Claeson, Marguerite Waern, Ulla Ek och Gertie Bevinder.

Th: Ann Fredin och Lars-Göran Gutberg.

Övervärdet i värdepappersportföljen var ca 450 Mkr. Moderbolagets likvida medel och kortfristiga fordringar uppgick till 1.568 Mkr (2.210) och de kortfristiga skulderna till 4.726 Mkr (3.573). Resultatet före prisfallsreserv, bokslutsdispositioner och skatt blev 131,0 Mkr.

Det beskattade egna kapitalet uppgick till 267,2 Mkr (226,9) och prisfallsreserven till 342 Mkr (–).

AB Vectura

Vecturas verksamhet har allt mer inriktats på riskkapitalförsörjning av affärsprojekt som bedöms kunna få god lönsamhet och på sikt börsnoteras. Samtidigt har företagets handel med aktier och optioner minskat.

Marknadsvärdet av Vecturas värdepappersportfölj uppgick vid årsskiftet till 90 Mkr (30). Under året köptes värdepapper för 169 Mkr (179) och såldes för 164 Mkr (301). Resultatet före bokslutsdispositioner och skatt uppgick till 3,8 Mkr (29,3).

Vecturas engagemang i InfoCard Nordiska AB, som utvecklar informationsbärande kort för olika applikationer, Instrument AB Scanditronix, som tillverkar avancerade medicinska apparater för cancerterapi och SwedeChrome AB, som producerar metallegeringen ferrokrom består. Under året har Vectura lämnat ett aktieägartillskott på 1 Mkr till InfoCard Nordiska samt medverkat i en rekapitalisering av SwedeChrome.

Större delen av Vecturas engagemang i Nordisk Television har under året övertagits av Patricia.

Under året har Vectura, liksom också Investorägda Duba, satsat 5,9 Mkr i CentrumInvest AB, ett företag som utvecklar, driver och deläger regionala köpcentra. Vecturas och Dubas ägarandel uppgår sammanlagt till 17,2% av aktiekapitalet och 11,4% av rösterna.

AB Cator

Cator ägs till 50% av Vectura. Verksamheten består främst av handel med aktier och optioner. Resultatet ökade kraftigt och uppgick före prisfallsreserv, bokslutsdispositioner och skatt till 52,0 Mkr (18,0).

Arbitech AB

Arbitech, som till 25% ägs av Providentia, startades 1987 med syftet att ytterligare utveckla den för options- och terminsmarknaden väsentliga marketmakerfunktionen. Marketmakerns roll är att ställa priser och därigenom garantera dem som investerat i optioner och terminer att i varje ögonblick kunna lämna sin position. Under 1988 har Arbitech haft tio anställda och en marknadsandel på ca 20% av indexoptionsmarknaden.

Den från årsskiftet väsentligt utvidgade omsättningsskatten har omöjliggjort en fortsatt renodlad marketmakerverksamhet i Sverige, och därmed redan givit upphov till störningar på marknaderna i form av bl a större skillnader mellan köp-och säljkurser. Arbitech har därför beslutat att lägga ned sin marketmaking, och planerar för en avveckling av hela verksamheten alternativt en förflyttning utomlands.

Det är värt att notera att man utomlands ägnar betydligt större uppmärksamhet och intresse åt marketmakerns roll. Enligt en utredning, gjord av London Stock Exchange, hade det inte blivit samma dramatiska börsnedgång i oktober 1987 om det då funnits fler och effektivare marketmakers i marknaden. Därför eftersträvar man nu på Londonbörsen att underlätta marketmakers agerande. Vidare har det bl a i Schweiz och Norge aviserats att omsättningsskatten ska tas bort.

Arbitech uppvisade för 1988 ett resultat efter finansnetto på 5,9 Mkr.

Investor-Providentia (Asia) Ltd.

Bolaget, som startades 1986 och till 50% ägs av Providentia Ltd., USA, är huvudsakligen inriktat på kortfristig aktiehandel och corporate finance-aktiviteter i Fjärran Östern. I början av 1989 har bolaget förvärvat 6% av aktiekapitalet i mäklarfirman Crosby Securities Ltd. Holding. Resultatet för Investor-Providentia (Asia) Ltd. uppgick före bokslutsdispositioner och skatt till –0,8 Mkr (– 8,6).

Bohusbanken investerar för framtiden

Bank- och finansverksamheten bedrivs i framför allt Bohusbanken men också i de bolag som Providentia och Investor äger tillsammans med Atlas Copco, Ericsson och Saab-Scania.

Under året såldes huvuddelen av Finans Vendors rörelse med tillgångar och skulder till Trygg Finans till i stort sett bokförda värden. Tillgångarna bestod främst av reversfordringar och en leasingstock på sammanlagt 2,5 miljarder kronor samt bl a dotterbolaget AB Bokredit. Kvarvarande tillgångar – bl a Rikskuponger AB, de delägda bolagen FR FastighetsRenting AB, Culmen Gruppen AB och Capitans Fastighetsutveckling AB samt likvida medel – finns nu samlade i AB Residuum (se vidare avsnittet "Övrig verksamhet").

Bakgrunden till försäljningen var den fortsatta avregleringen på finansmarknaden som lett till ökad konkurrens och minskade volymer för fristående finansbolag, vilket sannolikt på sikt skulle framtvingat en inskränkning av Finans Vendors verksamhet.

I början av 1989 har Providentias ägarandel i Saab-Ana Finans AB och Saab-Scania Finans AB avyttrats till Saab-Scania.

Bohusbanken

Konkurrenssituationen för affärsbankerna har hårdnat på grund av strukturella förändringar inom den finansiella marknaden. Denna utveckling torde förstärkas under de närmaste åren.

Bohusbanken, som till 42% ägs av Providentia, berörs naturligtvis också av detta. Under 1987 och 1988 genomfördes därför en strategisk analys som innefattade såväl svenska som utländska bankers erfarenheter och utveckling. Med stöd av denna utredning beslöts att förstärka Bohusbankens service för mindre och medelstora företag samt bygga upp ny kapacitet för betjäning av privatpersoner med särskilt behov av ekonomisk rådgivning och biträde vid förmögenhetsförvaltning.

Bohusbanken vill kunna erbjuda sina företagskunder kunnig och snabb service med betoning av den mindre bankens förmåga att etablera en uppmärksam personlig kundkontakt. Den föreslagna nyemissionen, genom vilken bankens egna kapital, exklusive obeskattade reserver, kommer att öka från 42 Mkr till 72 Mkr, ger banken avsevärt utökad utlåningskapacitet. Det redan mycket effektiva internationella kontaktnätet utnyttjas för snabbare betalningsförmedling än vad storbankerna kan erbjuda.

Ewa Ericson, VD i Bohusbanken.

Inom området förmögenhetsförvaltning ska Bohusbanken tillmötesgå privatkundernas behov med ambitiös, personlig serviceinriktning och hög kompetens. Såväl i Göteborg som i Stockholm kompletteras berörda avdelningar med kundmottagare och finansanalytiker.

Lokalerna i Göteborg har utökats och ombyggts för att skapa utrymme för denna expansion. Även i Stockholm anpassas de nya lokalerna för privatkundsverksamheten. I Stockholm finns redan aktiemäklare med representation på fondbörsen.

Under 1988 tillträdde Ewa Ericson som ny verkställande direktör efter Åke Gustavsson som övergick till att bli arbetande styrelseledamot.

Bohusbankens medelinlåning ökade under 1988 med 4,8% till 437,3 Mkr medan medelutlåningen ökade 9,2% och uppgick till 655,5 Mkr. Vid årsskiftet var balansomslutningen 2.110 Mkr (2.463) medan medelomslutningen under året var 1.743 Mkr.

Satsningen på att skapa en nischbank med utpräglat ambitiös servicenivå belastar rörelseresultaten för 1988 och 1989 och utgör den huvudsakliga förklaringen till att resultatet 1988, före bokslutsdispositioner och skatt, minskade till 18,5 Mkr (32,3). Avkastningen på eget kapital efter skatt uppgick till 8,9% (18,1).

Atlas Copco Finans AB

Atlas Copco Finans, som till 30 % ägs av Providentia, bidrar genom upplåning till att finansiera den försäljning som i Sverige sker från Atlas Copcos tillverkande enheter. Bolaget medverkar också genom lån i finansieringen av Atlas Copcos leveranser till utlandet.
Resultatet före bokslutsdispositioner och skatt uppgick 1988 till 1,7 Mkr (0,7). Vid årsskiftet var balansomslutningen 106 Mkr (228), varav aktiekapitalet utgjorde 9,5 Mkr.

AB LM Ericsson Finans

Providentia äger 4,2 % av aktiekapitalet och har 24,9 % av rösterna i Ericsson Finans. Bolagets uppgift är att genom olika former av kundfinansiering stödja Ericssonföretagen i deras försäljning.

Som en följd av Ericssonkoncernens försäljning av datadivisionen inom Ericsson Information Systems till Nokiakoncernen, har även Ericsson Finans dotterbolag i Danmark, Tyskland och Frankrike sålts till Nokia liksom aktieinnehavet i det spanska intressebolaget Ericsson Rent S.A. Vidare omfattade försäljningen den stock av hyresutrustningar som innehades av moderbolaget.

Ericsson Finans dotterbolag i Italien, som startades i slutet av 1987, har under året utvecklats positivt och kunnat notera en kraftig volymökning.

För 1988 uppgick Ericsson Finans resultat före bokslutsdispositioner och skatt till 214 Mkr (20,9). Balansomslutningen vid årsskiftet var 1.747,8 Mkr (1.025,9), varav aktiekapitalet utgjorde 32,4 Mkr.

Saab-Ana Finans AB

Saab-Ana Finans, där Providentia under 1988 ägde 30 % av aktiekapitalet som uppgick till 20 Mkr, bidrar genom kreditgivning till en ökad försäljning av framför allt Saab personbilar. Verksamheten omfattar också uthyrning av Saabbilar.

Vid årets slut uppgick utestående krediter och egen leasing till 325,5 Mkr (221,8). Årets resultat, före bokslutsdispositioner och skatt, blev 5,4 Mkr (6,1). Balansomslutningen vid årsskiftet var 341,2 Mkr (226,5).

I början av 1989 avyttrades Providentias ägarandel i Saab-Ana Finans till Saab-Scania.

Saab-Scania Finans AB

Saab-Scania Finans, som under 1988 till 30 % ägdes av Providentia, erbjuder finansiering för att öka försäljningen av Scania lastbilar, bussar och släpfordon. Under 1988 övertog bolaget Södertälje Bilkredit ABs finansiering av begagnade tunga fordon.

Utestående krediter minskade under 1988 från 436 Mkr till 425 Mkr. Resultatet före bokslutsdispositioner och skatt uppgick till 11,6 Mkr (13,3). Balansomslutningen vid årets slut var 447,5 Mkr (443,7), varav aktiekapitalet utgjorde 40 Mkr.

Även Providentias ägarandel i Saab-Scania Finans har i början av 1989 avyttrats till Saab-Scania.

Stockholm-Saltsjön i fortsatt expansion

Providentia är vid sidan av aktieförvaltning, värdepappershandel och finansverksamhet också engagerat i flera intressebolag. Stockholm-Saltsjön, ett tjänsteföretag med inriktning på transporter, hotell och restauranger samt turism och med ett betydande fastighetsinnehav, är det största av dem. Andra intressebolag är Instoria AB, AB Navigare, AB Näckström och AB Residuum.

Affärsidén med dessa engagemang är att Providentia kan utgöra en förmedlande länk mellan ledande industriföretag och finansiella marknader. Genom intressebolagen kan därigenom olika tjänster erbjudas industriföretagen.

Under 1988 avyttrades Providentias ägarandel i Alexander & Alexander till det amerikanska mäklarföretaget Alexander & Alexander Inc., USA.

Stockholm-Saltsjön AB

Stockholm-Saltsjön, som till 28,3 % ägs av Providentia, har fortsatt att expandera. Under 1988 förvärvades resebyrån Atlas Resor AB, busstrafikföretaget Wasatrafik och 62 % av norska Bennett Reisebureau.

Stockholm-Saltsjöns verksamhet omfattar numera fastigheter, hotell och restaurang, resebyråer, researrangörer, bussar och flyg. Traditionellt har Stockholm-Saltsjön uppfattats som ett fastighetsbolag och än idag är fastighetsdelen omfattande och ekonomiskt betydelsefull. De senaste årens expansion har dock skett inom framför allt de andra verksamhetsgrenarna. Under det gångna året har företaget därför ändrat namn från Fastighets AB Stockholm-Saltsjön till Stockholm-Saltsjön AB.

Fastighetsrörelsen inom Stockholm-Saltsjön omfattar stora markinnehav, industrifastigheter och förvaltningen av de egna hotellen. När det gäller markinnehaven kan nämnas bl a villatomtområdet Skärgårdsstad i Österåkers kommun och industriområdet Lugnet vid Danvikstull, Stockholm.

Hotell och restaurangdelen består av Grand Hôtel i Stockholm, Grand Hôtel i Saltsjöbaden och Grand Hôtel Skansen i Båstad. Under det gångna året har verksamheten kännetecknats av olika kvalitetshöjande åtgärder, bl a renovering av ett stort antal rum.

Grand Hôtels Management har etablerats, ett företag som ska ansvara för driften av andra hotell, såväl i Sverige som utomlands. Ett första avtal har tecknats med Grand Aros Hotel i Västerås.

Resebyrårörelsen omfattade tidigare Trivselresor Resebureau AB, Flygresebyrån AB, Lidingö Resebyrå AB och Zodiac Resor AB. Under året har förvärvats Atlas Resor AB och Bennett Reisebureau. Atlas Resor är efter Vingresor och Fritidsresor Sveriges tredje största researrangör med ca 240.000 charterresenärer per år. Företagets marknadsandel är 17%. Det norska företaget Bennett Reisebureau har 20% av den norska marknaden och 8% av den danska. Minoritetsägare i Bennett är SAS.

Christer Magnusson, VD i Stockholm-Saltsjön.

Flygresebyrån, som idag har en marknadsandel på 8% men eftersträvar ca 20%, har under året vidareutvecklat servicekonceptet "Inhouse Travel Service". Flera nya konton har förvärvats, bl a Volvo, Sveriges Radio och Industrihuset.

Under året har Senior Production AB etablerats, ett företag som i samarbete med Pensionärernas Riksorganisation förmedlar researrangemang till pensionärer.

Flygverksamheten består av Transwede Airways AB, Sveriges enda charterflygbolag, som till 40 % ägs av Stockholm-Saltsjön. Övriga ägare är Fritidsresor AB och företagets grundare Thomas Johansson. Stockholm-Saltsjön har option att av Johansson köpa ytterligare 11 %, vilket kommer att ske under 1989. Transwede har Skandinaviens modernaste flygplansflotta med fem nyinskaffade MD 83/87, efterföljaren till den välkända DC 9:an.

Bussrörelsen, som vid årets början omfattade ett 40-tal bussar i bl a Interbus i Göteborg och Stockholm, Arlanda Buss och SHT Buss, har under året expanderat kraftigt genom förvärvet av Wasatrafik med ca 160 bussar. Därmed står bussrörelsen väl rustad för att ta upp konkurrensen när länstrafiken avregleras fr o m 1 juli 1989.

Genom 1988 års företagsförvärv har Stockholm-Saltsjönkoncernens omsättning ökat från 660 Mkr till 1.176 Mkr. Koncernresultatet före bokslutsdispositioner och skatt uppgick till 2,2 Mkr (565,5). 1987 års resultat inkluderar reavinst på fastighetsförsäljning uppgående till 546,9 Mkr.

Instoria AB

Instoria ägs till 50% av Providentia via Thisbe. Bolagets affärsidé är att förvärva, strukturera och utveckla mindre och medelstora företag. Under året har kapitalbasen ökats från 25 till 100 Mkr.

Instoria har förvärvat 91% av aktierna i Dry Forming Processes AB, Örkelljunga, ett företag som producerar cellulosabaserat material med hög absorptionsförmåga. Vidare har Instoria köpt 40% av aktierna i det norska ljusreklamföretaget ElektroVakuum Holding A/S, vilka dock i början av 1989 avyttrats med förlust.

AB Navigare

Providentia äger 50% av Navigare som bedriver rederirörelse. Det helägda dotterbolaget N.W.L. Ltd. i Hong Kong äger M/S Morland, en bulk carrier om 38.000 dwt, byggd 1985 och med ett marknadsvärde på ca USD 11 miljoner. M/S Farland, en bulk carrier om drygt 120.000 dwt, byggd 1974, såldes i början av 1989 för USD 14,3 miljoner, vilket medfört en realisationsvinst på ca 60 Mkr. Navigare har under året kunnat dra fördel av den gynnsamma torrlastkonjunkturen.

Navigaregruppens resultat före bokslutsdispositioner och skatt uppgick till 1,8 Mkr (–1,6).

AB Näckström

Fastighetsbolaget Näckström, som till 50 % ägs av Providentia, har under året förvärvat den av Skandinaviska Elverk tidigare ägda fastigheten i hörnet Kammakargatan-Luntmakargatan i Stockholm. Näckström äger därutöver huvudsakligen kontorsfastigheten Arsenalsgatan 8 i Stockholm där förutom Providentia även Investor och Bohusbanken har kontor.

Resultatet före bokslutsdispositioner och skatt blev 1,2 Mkr (1,5).

AB Residuum

Sedan Trygg Finans 1 september 1988 övertagit huvuddelen av Finans Vendors rörelse med tillgångar och skulder samt även företagsnamnet, har kvarvarande delar samlats under det nya namnet AB Residuum. Dessa delar är Rikskuponger, FR FastighetsRenting, Culmen Gruppen och Capitans Fastighetsutveckling.

Det delägda bolaget FR FastighetsRenting har haft en fortsatt god utveckling. Volymen av omsättningsfastigheter uppgick till 10.480 Mkr (4.362). Resultatet före bokslutsdispositioner och skatt blev 48 Mkr (18).

Verksamheten i Culmen Gruppen, där Residuum äger 25%, har utvecklats väl. Detsamma gäller det delägda bolaget Saab-Scania Rental AB. I början av 1989 avyttrades Residuums ägarandel i Saab-Scania Rental till Saab-Scania.

Rikskuponger AB

Marknaden för lunchkuponger har fortsatt att expandera. Under 1988 ökade Rikskupongers försäljning med 33% och uppgick till 2.974 Mkr (2.241). Ökningen är den största i bolagets historia.

När Rikskuponger startades 1973 var hyrorna på flera håll så höga att många företag/myndigheter inte hade råd med egna personalrestauranger. Därefter har hyrorna ytterligare ökat. Genom Rikskupongers försorg har lunchätandet kunnat lösas på ett attraktivt sätt för dessa företag/myndigheter och deras anställda. Samtidigt har restaurangernas lediga kapacitet kunnat utnyttjas.

Under 1988 användes Rikskupongers lunchkuponger av mer än 500.000 personer, verksamma på ca 60.000 företag/myndigheter. Ca 13.000 matställen berördes.

I slutet av 1988 tecknade Rikskuponger avtal som berörde ytterligare ca 500.000 statsanställda. Rikskupongers tillväxt förväntas bli god även 1989.

I diskussionerna kring den framtida skattereformen har aktualiserats att helt eliminera möjligheten till subventionerad lunch. Det skulle i så fall slå hårt inte bara mot dem som idag utnyttjar Rikskupongers lunchkuponger, utan även mot den ca 1 miljon svenskar som dagligen äter subventionerad lunch i olika personalrestauranger. Även de restauranganställda kommer att tillhöra gruppen drabbade.

Rikskupongers verksamhet omfattar också motions- och kaffekuponger. Motionskupongerna köps av företag och ingår i företagens motionsprogram för de anställda. Kupongen kan utnyttjas i valfri idrottsanläggning. Såväl försäljningen av motions- som kaffekuponger har utvecklats väl.

Rikskupongers resultat för 1988 var fortsatt tillfredsställande.

LEVERANSKLAR ISTANBULVAGN VID ABB TRACTION, VÄSTERÅS

Förvaltningsberättelse

Styrelsen och verkställande direktören får härmed lämna följande redovisning för Providentiagruppens verksamhet under 1988. Efterföljande resultat- och balansräkningar, finansieringsanalyser och noter utgör en integrerad del av årsredovisningen.

Moderbolaget
Moderbolagets utdelningsintäkter steg under året med 24% till 247,2 Mkr (199,6). Räntenettot försämrades till –181,0 Mkr (–133,7) på grund av högre genomsnittlig upplåning än under föregående år. Skulderna minskade dock från 2.873 Mkr vid årets början till 1.361 Mkr vid årets slut genom nettoförsäljning av aktier. Finansieringen skedde dels genom eget certifikatprogram om max 1.000 Mkr dels genom den likviditetsförvaltning som bedrivs i det hälftenägda bolaget AB Patricia. Resultatet efter finansiella poster blev 47,9 Mkr (52,2). Realisationsvinster på sålda värdepapper uppgick till 847,2 Mkr (642,6). Moderbolagets nettovinst blev 895,1 Mkr (589,1).

Providentiagruppen
Providentiagruppens resultat efter finansiella poster men före realisationsvinster i förvaltningsverksamheten, bokslutsdispositioner och skatt uppgick 1988 till 34,7 Mkr (70,7), varav 29,9 Mkr (39,9) från förvaltningsverksamheten och 4,7 Mkr (30,8) från värdepappershandeln. Realisationsvinster på sålda värdepapper i förvaltningsverksamheten uppgick till 853,0 Mkr (649,5). Resultatet före bokslutsdispositioner och skatt blev 887,7 Mkr (614,5) och årets nettovinst 886,2 Mkr (605,9).

Köp och försäljningar
I moderbolaget köptes under 1988 aktier för totalt 614,2 Mkr inklusive nyteckningar för 28,8 Mkr medan försäljningarna uppgick till 1.569,5 Mkr. Under året nettosåldes således aktier för 955,3 Mkr. Börsnoterade svenska aktier svarade för 552,2 Mkr av köpen och för samtliga försäljningar. De största nettoförändringarna i aktieportföljen framgår av tabellen på sid 28.

Härutöver förvärvades 4.900 aktier i Stockholm-Saltsjön AB, 70.000 aktier i Stockholms Optionsmarknad, OM samt 50.000 A-aktier i Ångpanneföreningen. Dessutom nytecknades 24.000 aktier i det hälftenägda bolaget AB Näckström.

Providentia accepterade STORAs uppköpserbjudande av Swedish Match, vilket gav en likvid på 624 Mkr och en realisationsvinst på 288 Mkr. Samtliga STORA B fria, erhållna i 1988 års fondemission såldes. Likviden uppgick till 384 Mkr och realisationsvinsten blev 200 Mkr. Vidare såldes 10.000 B-aktier i Ångpanneföreningen.

Styrelse och personal
Providentia har ej haft några anställda utöver verkställande direktören. Mot ersättning har uppdragits åt AB Duba, ett dotterbolag till AB Investor, att utföra erforderliga administrativa tjänster. From den 1 januari 1989 är AB Dubas personal anställd i AB Patricia. Providentias dotterbolag i USA har tre anställda.

	Moderbolaget		Providentia-gruppen	
	1988	1987	1988	1987
I löner och ersättningar har till styrelsen och verkställande direktören utgått	3.434	2.974	8.747	4.874
(varav tantiem)	(1.944)	(1.584)	(3.789)	(1.584)
till övriga	–	–	2.411	1.045
totalt	3.434	2.974	11.158	5.919

Förslag till vinstdisposition
Styrelsen och verkställande direktören föreslår, att till bolagsstämmans förfogande stående vinstmedel, nämligen

årets vinst	895.082.000
jämte från 1987 balanserad vinst	1.486.970.000
Summa kronor	2.382.052.000

disponeras på så sätt att

till aktieägarna utdelas kronor 6:75 per aktie eller totalt	194.400.000
till balanserade vinstmedel föres	2.187.652.000
Summa kronor	2.382.052.000

Stockholm i februari 1989

Peter Wallenberg
Ordförande

Peder Bonde
Percy Barnevik
Sten Gustafsson
Curt Nicolin
Hans Stahle
Tom Wachtmeister
Hans Werthén
Per Lundberg
Verkställande direktör

Vår revisionsberättelse beträffande denna årsredovisning och koncernredovisning har avgivits den 14 mars 1989.

Karl A. Ehlde
Auktoriserad revisor
Per H. Gedda

Förvaltnings AB Providentia

Resultaträkning

tkr		1988		1987
Förvaltningsverksamhet				
Utdelningar på aktier				
Dotterbolag	11.673		7.616	
Övriga bolag	235.547		191.995	
		247.220		199.611
Förvaltningskostnader		– 18.276		– 13.753
Resultat före ränteintäkter och räntekostnader		**228.944**		**185.858**
Ränteintäkter och räntekostnader				
Ränteintäkter, dotterbolag	1.906		2.705	
Ränteintäkter, övriga	486		30.005	
Räntekostnader, övriga	–183.407	–181.015	–166.364	–133.654
Resultat efter ränteintäkter och räntekostnader		**47.929**		**52.204**
Realisationsvinster på sålda värdepapper		**847.153**		**642.624**
Resultat före extraordinära kostnader		**895.082**		**694.828**
Extraordinära kostnader				
Justering av aktiernas bokförda värde		–		–105.741
Resultat före skatt		**895.082**		**589.087**
Skatt		–		–
Årets vinst		**895.082**		**589.087**

Bokslutskommentarer sid 45

Förvaltnings AB Providentia

Balansräkning

tkr		1988-12-31		1987-12-31
Tillgångar				
Omsättningstillgångar				
Fordran på dotterbolag		1.313		40.389
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		266		34.304
Skattefordran		–		13.615
Övriga kortfristiga fordringar		243		–
		1.822		88.308
Anläggningstillgångar				
Aktier i dotterbolag	Not 1	4.800		4.800
Aktier i övriga bolag	Not 2	4.542.892		4.649.326
Långfristiga fordringar		58.000		639.885
		4.605.692		5.294.011
Summa tillgångar		**4.607.514**		**5.382.319**
Skulder och eget kapital				
Kortfristiga skulder				
Skuld till dotterbolag		1.396		51
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		98.604		124.911
Företagscertifikat		662.838		965.497
Övriga kortfristiga skulder		365.614		1.355.646
		1.128.452		2.446.105
Långfristiga skulder				
Obligationslån		1.440.000		1.440.000
Avgår eget innehav		–1.250.485	189.515	–1.056.447	383.553
Andra långfristiga skulder			43.495		43.314
			233.010		426.867
Eget kapital				
Bundet eget kapital				
Aktiekapital (28.800.000 aktier à nom 25 kr)			720.000		720.000
Reservfond	Not 3		144.000		144.000
Fritt eget kapital				
Balanserade vinstmedel	Not 4		1.486.970		1.056.260
Årets vinst			895.082		589.087
			3.246.052		2.509.347
Summa skulder och eget kapital			**4.607.514**		**5.382.319**
Ställda panter: för dotterbolags räkning, aktier med ett bokfört värde av			–		4.505
Ansvarsförbindelser	Not 5		42.920		11.219
Kapitalvärdet av pensionsförpliktelser			1.873		1.873

Bokslutskommentarer sid 45

Providentiagruppen

Resultaträkning

tkr		1988		1987
Förvaltningsverksamhet				
Utdelningar på aktier		237.114		193.500
Ränteintäkter	4.344		33.864	
Räntekostnader	–183.518	–179.174	–166.364	–132.500
Förvaltningskostnader		–28.006		–21.085
		29.934		39.915
Värdepappershandel				
Rörelsens intäkter	165.131		302.524	
Rörelsens kostnader	–150.397	14.734	–256.705	45.819
Utdelningar på aktier		1.485		4.277
Ränteintäkter	17.466		25.929	
Räntekostnader	–22.390	–4.924	–32.915	–6.986
Administrationskostnader		–6.563		–12.311
		4.732		30.799
Resultat efter ränteintäkter och räntekostnader		**34.666**		**70.714**
Realisationsvinster på sålda värdepapper (förvaltningsverksamheten)		**852.999**		**649.536**
Resultat före extraordinära kostnader		**887.665**		**720.250**
Extraordinära kostnader				
Justering av aktiernas bokförda värde (förvaltningsverksamheten)		–		–105.741
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt		**887.665**		**614.509**
Bokslutsdispositioner				
Återföring från förnyelsefond		917		–
Förändring i lagerreserv för värdepapper		–		11.335
Återföring från särskild investeringsfond		–		1.600
Resultat före skatt		**888.582**		**627.444**
Inkomstskatt		–2.305		–20.444
Vinstdelningsskatt		–29		–1.148
Årets vinst		**886.248**		**605.852**

Bokslutskommentarer sid 45

Providentiagruppen

Balansräkning

tkr		1988-12-31		1987-12-31
Tillgångar				
Omsättningstillgångar				
Kassa och bank		13.522		1.952
Aktier och andelar	Not 2	119.698		96.210
Obligationer		21.316		15.260
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		24.502		62.817
Skattefordran		5.160		–
Övriga kortfristiga fordringar		328.267		79.676
		512.465		255.915
Spärrkonton i Riksbanken				
För förnyelsefond		2.160		2.160
		2.160		2.160
Anläggningstillgångar				
Aktier	Not 2	4.577.412		4.693.955
Obligationer		–		40.549
Övriga fordringar		58.165		640.050
		4.635.577		5.374.554
Summa tillgångar		**5.150.202**		**5.632.629**
Skulder och eget kapital				
Kortfristiga skulder				
Skatteskuld		–		5.424
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		117.457		134.154
Företagscertifikat		662.838		965.497
Övriga kortfristiga skulder		786.165		1.484.422
		1.566.460		2.589.497
Långfristiga skulder				
Obligationslån		1.440.000	1.440.000	
Avgår eget innehav		–1.250.485	189.515	–1.056.447 383.553
Andra långfristiga skulder			49.479	43.314
			238.994	426.867
Obeskattade reserver				
Lagerreserv för värdepapper			23.500	23.500
Förnyelsefond			1.193	2.110
			24.693	25.610
Eget kapital				
Bundet eget kapital				
Aktiekapital			720.000	720.000
Bundna reserver	Not 3		164.515	163.582
Fritt eget kapital				
Fria reserver	Not 4		1.549.292	1.101.221
Årets vinst			886.248	605.852
			3.320.055	2.590.655
Summa skulder och eget kapital			**5.150.202**	**5.632.629**
Ställda panter: aktier med ett bokfört värde av			–	4.505
Ansvarsförbindelser	Not 5		48.677	39.084
Kapitalvärdet av pensionsförpliktelser			1.873	1.873

Bokslutskommentarer sid 45

Förvaltnings AB Providentia

Aktieinnehav

Börsnoterade svenska aktier

	Antal*)	Bokfört värde per aktie kr	Bokfört värde totalt tkr	Börsvärde 1988-12-31 per aktie kr	Börsvärde 1988-12-31 totalt tkr	Andel av aktie-kapital i %	Andel av röster i %
Verkstadsindustri							
Alfa-Laval A bu	960.000	214	205.230	555	532.691	6,5	13,5
ASEA A bu	4.628.000	269	1.243.845	397	1.837.489	7,7	9,1
Atlas Copco A fr	2.500.000	135	337.500	276	690.000	10,7	10,7
Electrolux A fr	205.000	121	24.829	535	109.782	0,3	9,9
Ericsson A bu	283.000	23	6.514	470	133.111	1,2	11,8
Ericsson A fr	161.000	23	3.698	470	75.569		
Garphyttan bu	127.000	23	2.868	150	18.981	7,2	7,2
Garphyttan fr	179.000	23	4.068	150	26.919		
Saab-Scania A bu	4.614.000	151	696.659	214	987.512	7,2	8,3
Saab-Scania A fr	315.000	213	66.944	214	67.339		
SKF A bu	1.418.000	93	132.093	410	581.247	5,3	11,5
Åkermans B bu	131.000	50	6.533	168	21.952	4,8	3,1
Åkermans B fr	33.000	50	1.667	165	5.500		
			2.732.448		5.088.092		
Skogsindustri							
STORA A bu	4.988.000	148	735.895	334	1.666.101	8,4	10,2
			735.895		1.666.101		
Läkemedelsindustri							
Astra A bu	2.500.000	40	100.712	227	567.500	3,5	4,1
			100.712		567.500		
Fastighets- och byggbolag							
Lundbergs B bu	500.000	50	25.000	200	100.000	1,1	0,3
			25.000		100.000		
Banker							
S-E-Banken A bu	1.000.000	28	28.000	173	173.000	0,8	0,8
			28.000		173.000		
Försäkringsbolag							
Skandia fr	2.100.000	46	96.600	180	378.000	3,5	3,5
			96.600		378.000		

*) Utjämnat till hela tusental.

	Antal*)	Bokfört värde per aktie kr	Bokfört värde totalt tkr	Börsvärde 1988-12-31 per aktie kr	Börsvärde 1988-12-31 totalt tkr	Andel av aktie-kapital i %	Andel av röster i %
Övrigt							
Incentive A bu	1.330.000	40	53.222	202	268.773	7,9	11,8
Incentive A fr	193.000	41	7.836	200	38.538		
SILA A bu	1.084.000	21	22.411	140	151.843	8,9	8,9
SILA A fr	485.000	22	10.666	130	63.027		
Stockholms Options-marknad, OM	1.490.000 [1]	43	64.031	142	211.574	19,5	19,5
Ångpanneföreningen A bu	260.000 [2]	141	36.636	181	47.060	11,3	17,4
Ångpanneföreningen B bu	95.000 [3]	135	12.812	181	17.195		
			207.614		798.010		
Korrigering för utfärdade optioner					-68.565		
Totalt börsnoterade svenska aktier			**3.926.269**		**8.702.138**		
Ej börsnoterade aktier							
Arbitech AB	631.000	10	6.310			25,2	33,4
Atlas Copco Finans AB	29.000	100	2.850			30,0	30,0
Bohusbanken	100.000	317	31.725			41,7	41,7
AB LM Ericsson Finans	8.000	388	2.909			4,2	24,9
AB Navigare	40.000	9	353			50,0	50,0
AB Näckström	25.000	1.640	41.000			50,0	50,0
Saab-Ana Finans AB	60.000	100	6.000			30,0	30,0
Saab-Scania Finans AB	120.000	18	2.126			30,0	30,0
Stockholm-Saltsjön AB	85.000	3.995	339.169			28,3	28,3
AB Thisbe	1.500.000	123	184.181			50,0	50,0
Totalt ej börsnoterade aktier			616.623				
Totalt aktier			**4.542.892**				

*) Utjämnat till hela tusental.

1) Varav optioner utfärdats för 500.700 aktier.
2) Varav optioner utfärdats för 57.000 aktier.
3) Varav optioner utfärdats för 23.500 aktier.

Finansieringsanalyser

tkr	Förvaltnings AB Providentia 1988	Förvaltnings AB Providentia 1987	Providentiagruppen 1988	Providentiagruppen 1987
Tillförda medel				
Resultat före skatt	895.082	589.087	888.582	627.444
Dispositioner som påverkat detta resultat	–	–	–917	–12.935
Justering av aktiernas bokförda värde	–	105.741	–	105.741
Realisationsvinster på sålda värdepapper	–847.153	–642.624	–852.999	–649.536
Skatter	–	–	–2.334	–21.592
Lämnad utdelning	–158.377	–129.579	–158.377	–129.579
Omräkningsdifferenser i utländskt dotterbolag (noterna 4 och 5)	–	–	1.529	–15.306
Internt tillförda medel	**–110.448**	**– 77.375**	**–124.516**	**– 95.763**
Försäljning av värdepapper (förvaltningsverksamheten)	1.567.786	1.492.168	1.627.326	1.532.130
Minskning av långfristiga fordringar	581.885	–	581.885	–
Summa tillförda medel	**2.039.223**	**1.414.793**	**2.084.695**	**1.436.367**
Använda medel				
Köp av värdepapper (förvaltningsverksamheten)	614.199	2.817.466	617.235	2.843.799
Ökning av långfristiga fordringar	–	107.215	–	105.798
Minskning av långfristiga skulder	193.857	–	187.873	110.937
Summa använda medel	**808.056**	**2.924.681**	**805.108**	**3.060.534**
Förändring av rörelsekapital	**1.231.167**	**–1.509.888**	**1.279.587**	**–1.624.167**
Specifikation av förändring av rörelsekapital				
Ökning (+)/minskning (–) av värdepapper (värdepappershandeln)	–	–	+29.544	–71.415
Ökning (+)/minskning (–) av kortfristiga fordringar	–86.486	–47.928	+215.436	–709.604
Ökning (–)/minskning (+) av kortfristiga skulder	+1.317.653	–1.459.954	+1.023.037	–843.084
Ökning (+)/minskning (–) av kassa och bank	–	–2.006	+11.570	–64
	1.231.167	**–1.509.888**	**1.279.587**	**–1.624.167**

Bokslutskommentarer sid 45

Bokslutskommentarer

Redovisningsprinciper

Providentiagruppens redovisning upprättas enligt förvärvsmetoden. Det utländska dotterbolagets årsredovisning är omräknad efter dagskursmetoden, vilken ger en aktuell bild av gruppens ekonomiska ställning och resultat. Omräkningen av balansräkningen till svenska kronor är gjord efter valutakursen på balansdagen medan resultaträkningen är omräknad efter den genomsnittliga valutakursen under verksamhetsåret. Nettoförlusten är dock omräknad till balansdagens kurs för att överensstämmelse skall erhållas med balansräkningen. Skillnaden mellan nettoförlusten beräknad till balansdagens kurs respektive till genomsnittskursen är redovisad bland förvaltningskostnader.

Aktier i förvaltningsverksamheten (anläggningstillgångar) är bokförda till ursprunglig anskaffningskostnad. Eget innehav av obligationer är upptagna till pari och den orealiserade vinsten på återköpet är reserverad under rubriken andra långfristiga skulder.

Det rörelsedrivande dotterbolagets värdepappers-lager redovisas till det lägsta av varulagrets anskaffningsvärde eller marknadsvärde medan gjorda avsättningar till lagerreserv för värdepapper redovisas under obeskattade reserver på skuldsidan. I resultaträkningen redovisas förändringen i lagerreserv under bokslutsdispositioner.

Not 1
Aktier i dotterbolag

	Antal	Nom värde per aktie kr	Bokfört värde per aktie kr	Bokfört värde totalt tkr	Andel av aktiekapital i %	Andel av röster i %
AB Cutex	500	100	0	0	100	100
AB Fiducia	15.000	100	0	0	100	100
AB Kölen	25.000	80	0	0	100	100
AB Vectura	50.000	100	96	4.800	100	100
				4.800		

Not 2
Aktier i övriga bolag

Moderbolagets innehav

Aktier i övriga bolag: enligt specifikation sid. 42–43. Bokfört värde 4.542.892 tkr.

Dotterbolagens innehav av övriga aktier specificeras inte i den tryckta årsredovisningen.

Not 3
Bundna reserver (tkr)

	Moderbolaget	Providentiagruppen
Ingående balans 1988-01-01	144.000	163.582
Omräkningsdifferens i utländskt dotterbolag	–	+ 933
Utgående balans 1988-12-31	144.000	164.515

Not 4
Fria reserver (tkr)

	Moderbolaget	Providentiagruppen
Ingående balans 1988-01-01	1.645.347	1.707.073
Utdelning	–158.400	–158.400
Återförd ej uttagen utdelning tom år 1978	23	23
Omräkningsdifferens mm i utländskt dotterbolag	–	+ 596
Utgående balans 1988-12-31	1.486.970	1.549.292

Not 5
Ansvarsförbindelser

Förutom de inom linjen i balansräkningen upptagna ansvarsförbindelserna på i moderbolaget 42.920 tkr och i koncernen 48.677 tkr har Förvaltnings AB Providentia utfäst sig att tillföra AB Patricia 50% av de medel som kan komma att erfordras dels för att AB Patricia skall kunna fullgöra sina förpliktelser efter hand som de förfaller till betalning, dels för att bolaget skall kunna redovisa ett eget kapital som inte understiger det registrerade aktiekapitalet. Per 1988-12-31 uppgick garantin, baserad på aktuella börskurser, till 0 Mkr (9).

Revisionsberättelse

Vi har granskat årsredovisningen, koncernredovisningen, räkenskaperna samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för år 1988. Granskningen har utförts enligt god revisionssed. Räkenskaperna har granskats av Hagström & Olsson.

Moderbolaget

Årsredovisningen har upprättats enligt aktiebolagslagen.

Vi tillstyrker,

att resultaträkningen och balansräkningen fastställs,

att vinsten disponeras enligt förslaget i förvaltningsberättelsen samt

att styrelsens ledamöter och verkställande direktören beviljas ansvarsfrihet för år 1988.

Koncernen

Koncernredovisningen har upprättats enligt aktiebolagslagen.

Vi tillstyrker,

att koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen fastställs.

Stockholm den 14 mars 1989

Karl A. Ehlde
Auktoriserad revisor
Hagström & Olsson

Per H. Gedda

EFTERFRÅGAD LASTBIL FRÅN SAAB-SCANIA

Styrelse och revisorer

Styrelse

Ordinarie ledamöter

Peter Wallenberg, ordförande.

Invald 1969, född 1926.

Förste vice ordförande i Skandinaviska Enskilda Banken.
Ordförande i Atlas Copco, Enskilda Securities (London), Industriförbundet, Investor, STORA, Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse.
Vice ordförande i ASEA, Electrolux, Ericsson, SKF.
Övriga styrelseuppdrag i bl a ABB Asea Brown Boveri Ltd., Incentive, Nobelstiftelsen, SAS, SILA. President i International Chamber of Commerce (ICC, Paris).

Innehar 150.000 aktier i Providentia.

Peder Bonde, vice ordförande.

Invald 1983, född 1923.

Ordförande i Bohusbanken, Marcus och Amalia Wallenbergs Minnesfond.
Vice ordförande i Alfa-Laval, STORA, Skandia International, Investor, Stockholm-Saltsjön.
Övriga styrelseuppdrag i bl a Astra, Saab-Scania, Skandia, ABA, SILA.

Innehar 2.300 aktier i Providentia.

Percy Barnevik

Invald 1987, född 1941.

VD och koncernchef i ABB Asea Brown Boveri Ltd.
Ordförande i Sandvik.
Övriga styrelseuppdrag i bl a Fläkt, Skanska.

Sten Gustafsson

Invald 1983, född 1923.

Ordförande i Saab-Scania, Astra, Aktiv Placering, Du Pont Scandinavia, Incentive, Naturvetenskapliga Forskningsrådet.
Preses i Ingenjörsvetenskapsakademien.
Vice ordförande i Svenska Dagbladet.
Övriga styrelseuppdrag i bl a Investor, SILA, Skandia, Skandinaviska Enskilda Banken, Vin- & Spritcentralen.

Innehar 2.000 aktier i Providentia.

Curt Nicolin

Invald 1978, född 1921.

Ordförande i ASEA, ABB Asea Brown Boveri Ltd., SAS, SILA, Swedish Match, ESAB, Fläkt, Svenska Nationalkommittén av ICC.
Övriga styrelseuppdrag i bl a Skandinaviska Enskilda Banken, Investor, Incentive, Linjeflyg, Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse.

Hans Stahle

Invald 1981, född 1923.

Ordförande i Alfa-Laval, Robert Bosch, Exportrådet, Studsvik Energiteknik, Verkstadsföreningen.
Vice ordförande i Astra, SPP, Stiftelsen Svenska Dagbladet, Ångpanneföreningen.
Övriga styrelseuppdrag i bl a Esselte, Incentive, Industriförbundet, Investor, SAF, Skandinaviska Enskilda Banken.

Innehar 400 aktier i Providentia.

Tom Wachtmeister

Invald 1985, född 1931.

VD och koncernchef i Atlas Copco.
Ordförande i Sveriges Allmänna Exportförening, Skattebetalarnas Förening.
Övriga styrelseuppdrag i bl a Atlas Copco, Export-Invest, Hasselfors, Saab-Scania, Skandinaviska Enskilda Banken.

Innehar 1.000 aktier i Providentia.

Hans Werthén

Invald 1978, född 1919.

Ordförande i Electrolux, Ericsson, Gränges, Stockholms Optionsmarknad OM.
Övriga styrelseuppdrag i bl a Industriförbundet, Investor, Skandigen.

Innehar 25.800 aktier i Providentia.

Suppleanter

Per Lundberg, verkställande direktör sedan 1979.

Invald 1983, född 1943.

Ordförande i LM Ericsson Finans, Nordisk Television, Stockholm-Saltsjön.
Övriga styrelseuppdrag i bl a Alfa-Laval, Atlas Copco, Billerud, Bohusbanken, Garphyttan Industrier, Saab-Scania, Scanditronix, SPP, Stora Timber, Tour & Andersson, Ångpanneföreningen.

Innehar 10.001 aktier och 50.000 köpoptioner i Providentia.

Jacob Wallenberg

Invald 1985, född 1956.

Styrelseuppdrag i bl a Atlas Copco, Investor, Stockholm-Saltsjön, STORA, Stora News, Stora Finans.

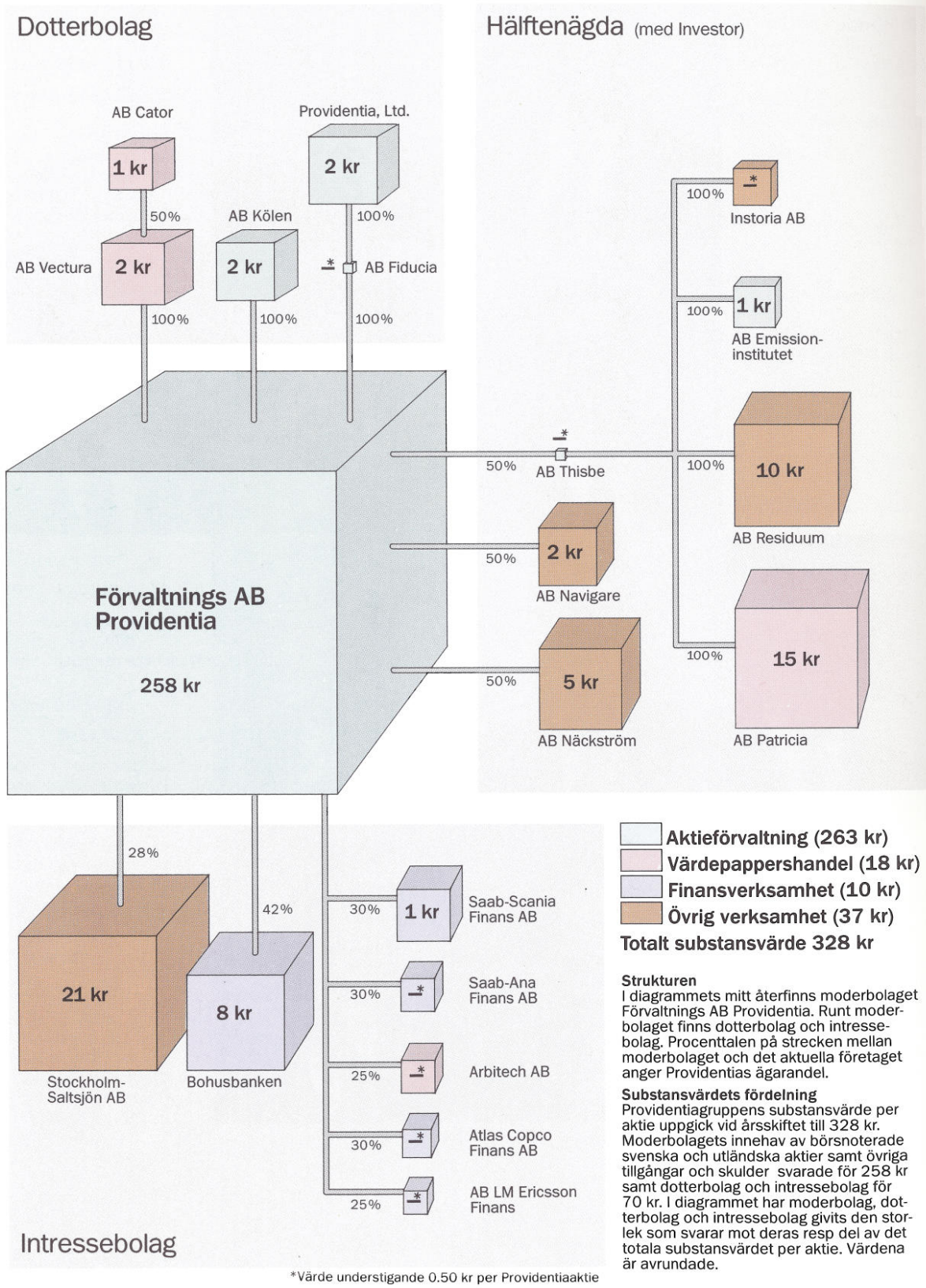
Revisorer

Ordinarie	*Suppleanter*
Karl A. Ehlde Auktoriserad revisor	**Sven Lekman** Auktoriserad revisor
Per H. Gedda	**Ingemar Haegerstrand**

Providentiagruppens struktur och substansvärde

Diagrammet visar dels Providentiagruppens struktur, dels substansvärdets fördelning per Providentiaaktie.

Aktieförvaltning (263 kr)
Värdepappershandel (18 kr)
Finansverksamhet (10 kr)
Övrig verksamhet (37 kr)
Totalt substansvärde 328 kr

Strukturen
I diagrammets mitt återfinns moderbolaget Förvaltnings AB Providentia. Runt moderbolaget finns dotterbolag och intressebolag. Procenttalen på strecken mellan moderbolaget och det aktuella företaget anger Providentias ägarandel.

Substansvärdets fördelning
Providentiagruppens substansvärde per aktie uppgick vid årsskiftet till 328 kr. Moderbolagets innehav av börsnoterade svenska och utländska aktier samt övriga tillgångar och skulder svarade för 258 kr samt dotterbolag och intressebolag för 70 kr. I diagrammet har moderbolag, dotterbolag och intressebolag givits den storlek som svarar mot deras resp del av det totala substansvärdet per aktie. Värdena är avrundade.

*Värde understigande 0.50 kr per Providentiaaktie

Styrelse och VD i dotter- och intressebolag

Aktieförvaltning

AB Thisbe
Peder Bonde (ordf)
Claes Dahlbäck
Per Lundberg
Allan Scharp (VD)

AB Emissionsinstitutet
Peder Bonde (ordf)
Claes Dahlbäck
Per Lundberg
Ulf Hjalmarsson (VD)

Providentia, Ltd.
Elbridge T. Gerry, Jr. (ordf)
Peder Bonde
Claes Dahlbäck
Per Lundberg
P. Henry Mueller
Donald Nigro
Jacob Wallenberg
Marcus Wallenberg
Robert LeBuhn (VD)

Värdepappershandel

AB Patricia
Peder Bonde (ordf)
Claes Dahlbäck
Per Lundberg
Ulf Hjalmarsson (VD)

AB Vectura
Per Lundberg (ordf)
Peder Bonde
Claes Dahlbäck
Ulf Hjalmarsson (VD)

AB Cator
Peder Bonde (ordf)
Claes Dahlbäck
Per Lundberg
Ulf Hjalmarsson (VD)

Arbitech AB
Peter Hajas (ordf)
Claes Dahlbäck
Hans Wesslau
Sven Nyman (VD)

Investor-Providentia (Asia) Ltd.
Sir Y K Kan (ordf)
Peder Bonde
Claes Dahlbäck
Per Lundberg
Robert LeBuhn
Jacob Wallenberg
Marcus Wallenberg
Bengt Delaryd (VD)

Finansverksamhet

Bohusbanken
Peder Bonde (ordf)
Nils Carlshamre
Nils Ekberg
Hans Eliasson
Åke Gustavsson
Kjell Holmquist
Per Lundberg
Lennart Lundquist
Anders Palm
Carl-Wilhelm Schumacher
Ewa Ericson (VD)

Atlas Copco Finans AB
Hans Gezelius (ordf)
Bo Johansson
Per Lundberg
Tom Wachtmeister
Sven Bourdin (VD)

AB L M Ericsson Finans
Per Lundberg (ordf)
Stephan Almqvist
Lennart Grabe
Bengt Gustafson
Allan Scharp
Olof Wesström
Gösta Ståhlberg (VD)

Saab-Ana Finans AB
Hans Gezelius (ordf)
Olov Ericsson
Ulf Hjalmarsson
Jan-Erik Larsson
Thomas Nilsson
Bo Ogestadh (VD)

Saab-Scania Finans AB
Hans Gezelius (ordf)
Ulf Hjalmarsson
Sven-Bertil Johansson
Emil Lund
Thomas Nilsson
Bertil Fagergren (VD)

Övrig verksamhet

Stockholm-Saltsjön AB
Per Lundberg (ordf)
Peder Bonde
Louis de Geer
Carl-Olov Munkberg
Ingvar Petersson
Jacob Wallenberg
Christer Magnusson (VD)

Instoria AB
Curt Nicolin (ordf)
Claes Dahlbäck
Allan Scharp (Tf VD)

AB Navigare
Peter Wallenberg (ordf)
Peder Bonde
H-G Trolle-Wachtmeister
Claes Dahlbäck (VD)

AB Näckström
Peder Bonde (ordf)
Claes Dahlbäck
Per Lundberg
Lars-Göran Gutberg (VD)

AB Residuum
Claes Dahlbäck (ordf)
Per Lundberg
Björn Unger
Allan Scharp (VD)

Rikskuponger AB
Allan Scharp (ordf)
Solveig Holmgren
Christer Magnusson
Thomas Nilsson
Jacob Wallenberg
Björn Unger (VD)